

Uutislähteiden merkintä MTV Uutisten Ukrainan sota -uutisoinnissa

Joonas Mustonen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Journalismin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Mustonen Joonas Henrik
Tutkinto Medianomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Uutislähteiden merkintä MTV Uutisten Ukrainan sota -uutisoinnissa
Sivu- ja liitesivumäärä 38 + 3
<p>Tässä opinnäytetyössäni käsittelen MTV Uutisten mtvuutiset.fi-verkkosivustolla julkaistujen Ukrainan sota -seuranta-artikkeleiden lähdemerkintöjä. Tutkin sitä, kuinka monessa seuranta-artikkelin uutisessa mainitaan lähteet ja kuinka monessa ei. Lisäksi tarkastelen, mitä lähteitä seuranta-artikkeleissa käytettiin ja mitä maantieteellistä alkuperää ne edustavat.</p> <p>Olen hyödyntänyt tutkimuksessani määrällistä tutkimusmenetelmää ja siinä systemaattista havainnointia. Tietoperustassa käsittelen lähteiden merkitystä yleisesti journalismissa, lähteiden merkitsemisen merkitystä sekä mahdollisia seikkoja, miksi lähteet voivat jäädä merkitsemättä. Esittelen tietoperustassa myös MTV Uutisten näkemyksiä ja linjauksia lähteiden käytöstä ja merkitsemisestä Ukrainan sotaa koskevassa uutisoinnissa sekä yleisesti.</p> <p>Tutkimukseni aineisto käsittää sodan ensimmäiset kuusi kuukautta aikaväliltä 23.2.–25.8.2022. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että kyseisellä aikajaksolla yhteensä 54 seuranta-artikkelissa oli julkaistu 1452 uutista, joista 962:ssa mainittiin lähteet ja 490:ssa ei mainittu. Vastaavasti tulos prosentteissa on, että 66,3 prosenttia tapauksissa mainittiin lähteet ja 33,7 prosenttia tapauksista ei. Tulos on jossakin määrin huolestuttava sen osalta, kuinka paljon oli julkaistu uutisia ilman mainintaa lähteestä.</p> <p>Käytetyin lähde oli sosiaalisen median alusta Twitter, 163 lähdemerkinnällä. Seuraavaksi käytetyimpiä lähteitä olivat Reuters, CNN, BBC ja STT. Kaikkinensa edellä mainitulla ajanjaksolla oli käytetty yhteensä 78:aa eri lähdettä. Kotimaisten lähteiden käyttö oli monipuolisinta: seuranta-artikkeleissa oli käytetty yhteensä 18:aa eri kotimaista lähdettä.</p> <p>Seuranta-artikkeleissa käytetyt lähteet kertovat muun muassa siitä, minkälaista kuvaa MTV Uutiset välittää Ukrainan sodasta, mihin lähteisiin MTV Uutiset luottaa ja minkälaisia lähdekäytäntöjä MTV Uutisilla on. Tutkimustulosten mukaan MTV Uutisten välittämä kuva sodasta on länsimainen, sillä tiedonvälittämisessä tukeuduttiin pääasiassa kotimaisiin, brittiläisiin, yhdysvaltalaisiin sekä ukrainalaisiin lähteisiin. Toisaalta MTV Uutiset luottaa vakiintuneisiin ja entuudestaan luotettaviksi katsottuihin lähteisiin, kuten uutistoimisto Reutersiin ja STT:hen sekä Britannian yleisradioyhtiö BBC:hen. Toimituksessa käytetään lähteitä, jotka koetaan luotettaviksi ja ne ovat helposti ja nopeasti saatavilla.</p> <p>Tutkimuksen tulokset on esitelty MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaarelle.</p>
Asiasanat uutislähde, lähdemerkintä, uutinen, Ukrainan sota, MTV Uutiset, journalismi

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	MTV Uutiset	1
1.2	Tutkimuksen tavoite ja rajaukset.....	2
2	Journalismi perustuu lähteisiin	3
2.1	Keskeisiä käsitteitä	3
2.2	Lähteiden merkitys.....	6
2.3	Lähteiden merkitsemisen merkitys.....	8
2.4	MTV Uutisten toimituksen lennonjohto vastaa sotaseurannasta	10
2.4.1	Seuranta-artikkeli palvelee lukijaa ja toimittajaa.....	10
2.4.2	MTV Uutisten ohjeistusta lähteiden käytöstä	12
2.4.3	Ensikäden tietoa oman toimittajan kautta.....	13
3	Tutkimusmenetelmä ja metodi	14
3.1	Aineisto	14
3.1.1	Lähde on mainittu, kun... ..	15
4	Tulokset.....	17
4.1	Käytetyimmät lähteet	17
4.2	Lähteiden tarkastelua maantieteellisesti	19
4.3	MTV Uutisten ajatuksia tuloksista	21
4.4	Muita havaintoja.....	22
5	Johtopäätökset.....	27
6	Pohdinta	31
	Lähteet.....	33
	Liitteet	35
	Liite 1. Tutkimuksen aineisto Excel-taulukossa.....	35
	Liite 2. MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaarelle esitetyt kysymykset	36
	Liite 3. MTV Uutisten ohjeistus Ukrainan sotaa koskevasta seuranta-artikkelista (30.12.2022).37	

1 Johdanto

Ukrainan sota syttyi 24. helmikuuta 2022, kun Venäjä hyökkäsi sen naapurimaahan Ukrainaan. Tiilannetta Ukrainassa ja sen valtionrajoilla seurattiin kuitenkin kansallisissa ja kansainvälisissä medioissa hyvän aikaa ennen varsinaista sodanalkamisen päivää. Kun sota syttyi, sen uutisoimisesta tuli lähes kaiken keskipiste. Uudessa ja mullistavassa tilanteessa jokin asia voi unohtua tai jäädä vähemmälle huomiolle, esimerkiksi tiedon lähteyttäminen. Tässä opinnäytetyössäni tutkin uutislähteiden merkitsemistä MTV Uutisten mtvuutiset.fi-verkkosivustolla julkaistuissa Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissa ja, että mitä lähteitä kyseisissä artikkeleissa on käytetty.

MTV Uutiset on kertonut ja kertoo sodan tapahtumista kaikilla sen julkaisualustoillaan televisiossa, radiossa ja verkossa. Tuoreimmat tiedot sodasta löytää kuitenkin median omilta verkkosivuilta, erityisesti sotaa koskevasta seuranta-artikkelista.

Tutkimuksen tekoaikaan olen ollut työsuhteessa MTV Uutisiin uutistoimittajana, mikä on mahdollistanut oma kätisen havainnoinnin MTV Uutisten toimituksessa sekä saamaan tietoa toimituksen sisäisistä ohjeistuksista ja toimintatavoista. Olen saanut siis sellaista tietoa, jota toimituksen ulkopuolisella henkilöllä ei ole mahdollista saada. Opinnäytetyöni ei ole toimeksianto MTV Uutisilta, vaan se on omalähtöistä kiinnostusta tutkia MTV Uutisten toimintaa lähteiden merkitsemissä juuri Ukrainan sota -seuranta-artikkeleissa. Työsuhteestani MTV Uutisiin huolimatta, olen pyrkinyt käsittelemään tutkimustuloksia neutraalisti enkä parantelemaan niitä MTV Uutisten eduksi.

Idea tutkimusaiheeseen tuli omasta havainnostani: lähteitä MTV Uutisten Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissa on mainittu "laiskasti" verrattuna esimerkiksi muiden kansallisten tai kansainvälisten medioiden seuranta-artikkeleihin. Laiskalla tarkoitan tässä yhteydessä sitä, että lähteitä on merkitty, mutta hajanaisesti.

1.1 MTV Uutiset

MTV Uutiset on suomalaisen kaupallisen televisioyhtiö MTV:n uutistoimintaan keskittyvä yksikkö. MTV Uutiset tuottaa uutisia niin teksti-, video- kuin audiomuodossa. MTV Uutisten julkaisualustat ovat verkkosivusto mtvuutiset.fi ja sen yhteydessä toimiva MTV Uutiset Live, MTV3-kanava sekä kanavalla toimiva tekstikanava, useat Bauer Median radiokanavat kuten Radio Nova sekä sosiaalisen median jakelualustat Facebook, Instagram, Twitter, TikTok ja Youtube.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Opinnäytetyössäni tutkin lähteiden merkitsemistä MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkeleissa. Työssäni selvitän, kuinka paljon seuranta-artikkeleissa on uutisia eli päivityksiä, kuinka monessa päivityksessä ei ole mainittu lähdeä, kuinka monessa päivityksessä on mainittu lähteet, mitä lähteitä on käytetty sekä mitä alkuperää käytetyt lähteet edustavat.

Tutkimuskysymys:

1. Kuinka monessa MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelin päivityksessä mainittiin lähde?
2. Mitkä olivat käytetyimpiä lähteitä ja mitä alkuperää ne edustavat?

Tutkimukseni vastaa siihen, kuinka huolellisesti MTV Uutisten Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissa on merkitty lähteet ja kuinka monessa ei. Käytetyt lähteet kertovat siitä, mitä tahoja MTV Uutiset pitää luotettavana ja relevanttina, kun se kertoo Ukrainan sodasta. Käytetyt lähteet kertovat myös siitä aika-paikka-tilasta, jossa toimittajat ovat joutuneet toimimaan.

Tämän lisäksi tutkimuksessani avaan sitä, kuinka laajasti tai suppeasti eri lähteitä on käytetty ja mitä alkuperää, eli käytännössä valtiota tai maata, ne edustavat. Lähteiden alkuperä kertoo myös siitä, minkälaisesta maailmankuvasta Ukrainan sotaa katsomme.

Tutkimusaiheeni on tärkeä, sillä se tuo esille, kuinka tarkasti ja huolellisesti MTV Uutiset on huolehtinut lähteiden merkitsemisestä ja niin ollen tehnyt lukijalle läpinäkyväksi tiedon alkuperäisestä lähteestä. Toivon, että tutkimukseni lisää niin toimituksissa kuin mediaa kuluttavissa lukijoissakin ymmärrystä ja halua tarkastella lähteiden merkitsemistä sekä kiinnittämään huomiota lähteiden monipuolisuuteen. Journalismin ensisijainen tehtävä on jakaa luotettavaa tietoa, ja eräs oleellisimpia keinoja luotettavaan journalismiin on lähteiden merkitseminen läpinäkyvästi.

2 Journalismi perustuu lähteisiin

Tässä osiossa käsittelen lähteiden merkitystä journalismissa sekä sitä, miksi lähteiden merkitseminen on tärkeää. Avaan oman työkokemukseni kautta myös sitä, kuka ja ketkä tekevät Ukrainan sota -seuranta-artikkeleita MTV Uutisissa. MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaaren haastattelu puolestaan edustaa toimituksen johdon näkemystä seuranta-artikkelien merkityksestä ja tarpeellisuudesta. Ensin määrittelen tutkimuksessani esiintyvät keskeisimmät käsitteet.

2.1 Keskeisiä käsitteitä

Uutislähde

Journalismissa lähteellä tarkoitetaan tiedon alkuperää eli sitä, missä tieto on kerrottu alun perin. Lähteellä voidaan tarkoittaa myös keinoja saada tietoa sekä varmistaa tiedon totuus pohja. Lähteet on totuttu lajittelemaan dokumentti-, henkilö- ja tilannelähteisiin. Ensimmäistä ryhmää ovat muun muassa erilaiset kirjalliset- ja verkkolähteet sekä muut mediat. Henkilölähteitä ovat muun muassa siteerattavat asiantuntijat, vallan käyttäjät ja rivikansalaiset. Tilannelähteiksi lasketaan haastattelu- ja keskustelutilanteet. (Kuutti 2012, 73–74).

Uutislähteet jaetaan ensikäden (primäärisiin) lähteisiin ja toisen käden (sekundäärisiin) lähteisiin. Primäärilähteellä voidaan tarkoittaa esimerkiksi silminnäkijää tai asian kokenutta henkilöä. Sekundäärillä lähteellä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, kun henkilö a kertoo henkilö b:n hänelle kertoman tiedon. Myös muilta medioilta lainaaminen on sekundääristen lähteiden käyttämistä. (Bartlett 2017, 13–14).

Opinnäytetyöni aineisto pitää sisällään kaikkia edellä mainittuja lähdemuotoja.

Seuranta-artikkeli

Päiväkohtainen ja päivittyvä artikkeli, johon kootaan tapahtumaa tai aihetta koskevaa tietoa teksti-, kuva- ja videomuodossa niin sanotusti hetki hetkeltä. Seuranta-artikkeleita voi olla aiheesta kuin aiheesta: oikeudenkäynneistä, urheilutapahtumista, palkintojenjakotilaisuuksista- ja gaaloista, Nato-jäsenyyden etenemisestä sekä muista yhteiskunnallisista tapahtumista, esimerkiksi työtaisteiluista ja lakkosumista – tai Ukrainan sodasta, joka on tämän opinnäytetyön keskiössä.

Myös muilla niin kansainvälisillä kuin kotimaisilla medioilla on omat seuranta-artikkelinsa Ukrainan sodasta. Suomessa näin on MTV Uutisten lisäksi ainakin seuraavilla valtamedioilla: Helsingin Sanomat, Yle, Ilta-Sanomat sekä Iltalehti.

Seuranta-artikkelin ideana on siis koota tietoa uutistapahtumasta yhteen artikkeliin nopeasti ja tiivistetysti, lyhyimmillään vain parin virkkeen pituisilla uutisilla, jotta lukijan on helppo sisäistää uutistapahtuman käänteet (ks. Haapsaari 17.3.2023). Seuranta-artikkeli on kuin lokikirja: uutispäivitykset merkitään aikaleimoin ja tuoreimman tiedon löytää artikkelin kärjestä. Seuranta-artikkelia voi olla tekemässä ja päivittämässä yksi tai useampi toimittaja. Se, kuinka montaa toimittajaa tarvitaan seuranta-artikkeliin, riippuu seurattavan tapahtuman kestosta, suuruudesta ja tietenkin median omista linjauksista.

Kutsun tässä opinnäytetyössäni seuranta-artikkelissa julkaistuja uutisia päivityksiksi ja toisaalta Ukrainan sotaa koskevia seuranta-artikkeleita sotaseurannaksi.

Ukrainan sota

Ukrainan sota on yleisesti tiedostettu asia, ja varsinaisesti sillä tarkoitetaan Venäjän 24. helmikuuta 2022 aloittamaa hyökkäyssotaa sen naapurimaahan Ukrainaan. Sodan osapuolia ovat siis hyökkäävä Venäjä ja puolustava Ukraina. Lähes poikkeuksetta koko läntinen maailma on asettunut tukemaan Ukrainaa niin aseapu- ja humanitaarisin apupaketein, vastaanottamaan sotaa pakenevia ihmisiä sekä muutenkin ylläpitämään diplomaattista keskustelua Ukrainan kanssa.

Sodan katsotaan alkaneen tosiasiallisesti jo vuonna 2014, kun ”pienet vihreät miehet” eli venäläiset tunnuksettomat sotilaat miehittivät Ukrainan Krimin niemimaan. Opinnäytetyöni aikaan sotaa oli käyty jo lähes yhden vuoden ja kahden kuukauden ajan, eikä loppua ole näkyvissä.

Uutinen

Journalistinen tekstityyppi, joka kertoo uutista, yllättävää, merkittävää ja mahdollisimman totuudenmukaista tietoa ajankohtaisesta ja yleisesti kiinnostavasta asiasta. Tieto, joka uutisella välitetään, tulee olla tarkistettua journalistisin menetelmin. Uutinen vastaa usein kysymyksiin mitä, missä, milloin, miksi ja kuka. Uutinen on journalismin yleisin ja eniten käytetty tekstityyppi. (Jaakkola 2013, 179; Kuutti 2012, 209).

Toimituksen sähköpostiin kilahtava tiedote ei automaattisesti ole uutinen, vaan toimittaja joutuu punnitsemaan, ylittääkö tiedote *uutiskynnyksen* eli onko tiedotteessa oleva tieto tarpeeksi uutisellisesti merkittävää, jotta siitä tehdään uutinen. Toimittaja hyödyntää *uutiskriteereitä* arvioidessaan ylittääkö tiedote uutiskynnyksen. Uutiskriteerit voidaan jakaa sisäisiin, ulkoisiin ja ylimääräisiin uutiskriteereihin. Sisäisiä uutiskriteereitä ovat muun muassa tiedon yllätyksellisyys ja negatiivisuus. Ulkoisia kriteereitä taas ovat muun muassa tiedon tai tapahtuman ajankohtaisuus ja suuruus.

Ylimääräisiin kriteereihin kuuluvat muun muassa päivän yleinen uutistarjonta, median konsepti sekä kohdeyleisö (Jaakkola 2013, s. 180–182).

Uutistoimistot

Toiselta nimeltään myös tietotoimisto. Uutistoimisto on journalistinen palveluorganisaatio, joka tuottaa sen asiakkaille eli muun muassa mediataloille, radiolle ja televisiolle valmiita uutisia, tiedotteita, still- ja videokuvaa sekä muuta journalistista materiaalia. (Kuutti 2012, 199). Uutistoimistoilta tuleva materiaali voidaan joko julkaista mediassa sellaisenaan, muokata sitä tai käyttää vain ideana omaan juttuun (Jaakkola 2013, 71). Uutistoimistot pyrkivät ensisijaisesti aina tiedon alkulähteelle ja tarkistavat faktat tarkan systemaattisesti (Helander 2015, 12).

Uutistoimisto voi toimia kansallisesti yhdessä maassa tai kansainvälisesti maiden rajoihin katso-matta (Kuutti 2012, 199). Työntekijöitä uutistoimistoilla on ympäri maailmaa.

Maailman ensimmäinen uutistoimisto oli vuonna 1835 perustettu ranskalainen Agence Havas, jonka perintöä jatkaa nykyään uutistoimisto Agence France-Presse, AFP, (Britannica s. a.).

Suomessa toimii yksi, suurimpien kotimaisten medioiden omistama uutistoimisto, Suomen Tietotoi-misto eli STT. Tässä opinnäytetyössäni mainitaan myös seuraavat uutistoimistot: AFP, Anadoly Agency, AP, Bloomberg, Interfax, Interfax-Ukraine, Reuters, Ria Novosti, STT, Reuters, TASS, Uk-rinform.

Twitter

Sosiaalisen median alusta. Tarkemmin ottaen Twitter on vuonna 2006 perustettu yhteisö- ja mik-roblogipalvelu, jossa jaetaan lyhyitä viestejä eli tviittejä. Alun perin tviittien pituudet oli rajattu 140 merkkiin, mutta vuonna 2017 rajaa nostettiin 280 merkkiin. Twitter on avoin ja julkinen eli siellä jul-kaistuja viestejä pystyvät lukemaan myös he, jotka eivät ole rekisteröityneet tai kirjautuneet sovel-lukseen. (Isotalus, Jussila & Matikainen 2018, 9).

Twitter nostaa päätään muun muassa merkittävien uutistapahtumien yhteydessä. Esimerkiksi Vuonna 2014 Venäjän hyökättyä Ukrainan Krimin niemimaalle Helsingin Sanomien toimittaja Saska Saarikoski (20.2.2014) totesi kolumnissaan Twitterin olevan ”maailman silmä, korva ja huu-tava suu”. Myös Isotalus tutkimusryhmineen nostaa Saarikosken toteamuksen esiin artikkelissaan (Isotalus ym. 2018, 17).

Twitter on tiedonvälityskanavana nopea ja se tavoittaa siellä erityisesti olevat toimittajat. Toimittajien aktiivisesta läsnäolosta Twitterissä on seurannut myös se, että moni poliitikko ja instituutio on siirtynyt viestimään ja tiedottamaan sitä kautta. Twitteriä käytetään siis myös puhtaasti uutislähteenä niin toimittajien kuin tavallisten kansalaistenkin keskuudessa. (Isotalus ym. 2018, 16–17). Tutkimukseni antaa osviittaa, kuinka paljon Twitteristä voidaan ammentaa uutisia (ks. luku 4).

2.2 Lähteiden merkitys

Lähteet ovat journalismin perusta, sillä uutisoitava tieto ei päädy tyhjästä toimitukseen ja edelleen julkaistavaan tuotteeseen. Mediat eivät siis keksi uutisia tyhjästä, vaan uutisissa uutisoitavat tiedot ovat aina peräisin jostain lähteestä. Lähteet voivat olla uutistoimistoja, tiedotteita lähettäviä yrityksiä ja laitoksia, muut mediat sekä henkilöt (Kuutti 2012, 73–74).

Ei ole kuitenkaan se ja sama, mitä lähteitä journalisti käyttää, sillä journalistin tulee pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen eli siis kertoa todellisuudessa tapahtuneista asioista, tapahtumista ja ilmiöistä (Jaakkola 2013, 17–18).

Asiasta on linjattu myös Julkisen sanan neuvoston, JSN, journalisteille laatimassa eettisessä ohjenuorassa, *Journalistin ohjeissa*. JSN on Suomessa toimivien tiedotusvälineiden kustantajien ja toimittajien itsesääntelyelin, joka valvoo hyvien journalististen tapojen toteutumista sekä sanan- ja julkaisemisen vapautta. (Julkisen sanan neuvosto 2014). Journalistin tulee siis olla lähdekriittinen ja etsiä mahdollisimman luotettavia lähteitä, jotta tiedonvälitys olisi totuudenmukaista (Kuutti 2015, 7; Julkisen sanan neuvosto 2014).

Journalismi on vastuussa sen yleisölleen, ja yleisön luottamus saavutetaan, kun pyritään välittämään totuudenmukaista ja mahdollisimman objektiivista tietoa (Jaakkola 2013, 19). Pyrkimys objektiiviseen tietoon ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö uutinen voisi olla näkökulmitettu eli laadittu jostakin tietystä tarkastelukulmasta. On kuitenkin niin, että mikäli yleisö ei luota mediaan ja sen journalistiseen toimintaan, sen pohja uhkaa sortua (Jaakkola 2013, 19).

Viestintäasiantuntija ja tietokirjailija Katleena Kortesuon (2022, 125) mukaan suomalaisten luottamus mediaan on heikentynyt. Näkemystään hän perustelee muun muassa Helsingin Sanomain Säätiön ja Helsingin yliopiston vuosina 2019–2021 tehdyllä tutkimushankkeella ”Tunteet pelissä – Median auktoriteetti ja yleisön luottamus” sekä valtioneuvoston kanslian toteuttamalla Kansalaispulssi-mittauksella.

Mielenkiintoisen asetelmasta tekee se, että Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin Digital News Report 2022 -kyselytutkimuksessa selvisi, että suomalaiset luottavat uutisiin enemmän kuin koskaan. Tutkimuksen mukaan 75 prosenttia suomalaisista luottaa itse seuraamiinsa uutisiin, mikä on kaksi prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2021. Puolestaan 69 prosenttia suomalaisista luottaa useimpiin uutisiin, sekin on neljä prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2021. Useimmissa kyselytutkimukseen osallistuneissa maissa luottamus uutisiin sen sijaan laski. (Media-alan tutkimussäätiö 15.6.2022).

Lakonisesti voisi todeta, ettei media ole koskaan nauttinutkaan yleisönsä täydellistä luottamusta, vaan mediaa on aina syytetty valehtelemisestä, misinformaation levittämisestä ja olemalla epäreilu jommallekummalle asian osapuolelle (Bartlett 2017, 6).

Janne Matikainen, Markus Ojala ja Minna Horowitz (18.10.21) menevät kuitenkin syvemmälle luottamuskysymyksessä. Heidän mielestään harvoin pysähdytään pohtimaan tarkemmin sitä, mihin mediassa luotetaan, kun lähtökohtana on siis se, että mediaan luotetaan. Heidän mukaansa voi olla niin, että mediaa kuluttava ei luota johonkin tiettyyn mediataloon, mutta luottaakin mediaan instituutiona. Lisäksi on vielä niin, että median saama luottamus kuluttajaltaan ei rakennu pelkästään median tiedonvälitykseen, vaan kuluttaja saattaa kokea myös median jakamat tosiedot yksinäisiksi, etäisiksi tai irrallisiksi. Se ajaa kuluttajan hakemaan tietoa muualta, varsinkin polarisoitu-neissa kysymyksissä. (Matikainen, Ojala & Horowitz, 18.10.21).

Viestintäasiantuntija Kortesus ajattelee samoin.

”Tyhjiö tapaa täytyä. Kun on lukijakuntaa, joka kaipaa luettavaa, markkinarako täytyy pian. Siksi Suomeen perustettiin epämääräisiä valeuutissivustoja kuten MV-julkaisu tai Magneetti-media. Niille oli tilausta.” (Kortesus 2022, 124).

Internetillä, ja tätä nykyä sosiaalisella medialla, on tässä yhteydessä mielenkiintoinen, mutta ristiriitainen rooli.

Uutiskilpailun siirryttyä internettiin, vauhti on vain kiihtynyt ja sitä myöten myös toimittajat ovat kii-reisempiä. Kuutti tiivistää median muutoksen oivallisesti siten, että deadlinet ovat muuttuneet onli-neksi eli käytännössä jutun julkaisun viimeistä aikarajaa ei enää ole. Verkkojournalismi on mahdol-listanut myös uutisten runsauden sarven, kun verkossa ei tarvitse murehtia lehden palstatiloja tai sitä, mikä uutinen ennätetään mahduttamaan lehteen ennen sen mentyä painoon. Näin ei tieten-kään ole kaikissa medioissa, mutta kaikinensa verkkojournalismi on osaltaan vaikuttanut uutiskyn-nyksen madaltumiseen. (Kuutti 2015, 56).

Ajan puute ja internetissä olevien uutislähteiden runsas määrä syövä osaltaan sitä, että faktoja ei välttämättä ehditä tarkistaa perinpohjaisesti. Loppujen lopuksi myös kuluttajan on vaikeaa arvioida yksittäisen uutisen paikkansa pitävyyttä. (Matikainen ym. 18.10.21; Kuutti 2015, 10).

Toisaalta Kuutin mukaan internet mahdollistaa tietojen tarkistamisen aiempaa helpommin ja lisää yleisesti toimittajiin kohdistuvaa valvontaa (Kuutti 2015, 10; Manninen 2013, 10). Toimittajien toimintaan ja journalististen juttujen syntyprosessiin on muutenkin viime vuosina kohdistettu niin lukijoiden kuin toimittajien itsensä puolelta painetta, että journalistinen tekeminen olisi läpinäkyvämpää.

Kuutin lisäksi myös Matikainen tutkimusryhmineen näkee internetissä hyviäkin puolia. He arvioivat, että kuluttajat hakeutuvat kuitenkin mieluummin mediatalojen tarjoamalle tositedon lähteelle kuin, että luottaisivat internetissä oleviin epäluotettaviin sisältöihin. Tämän perusteella mediatalojen arvostus on vahvistunut. (Matikainen ym. 18.10.21).

2.3 Lähteiden merkitsemisen merkitys

Lähteiden merkitsemistä pidetään journalismissa yleisenä hyvänä tapana, sillä lähteiden merkitseminen tekee journalistisesta julkaisusta läpinäkyvämmän ja luotettavamman lukijalle. Laura Juntunen pitää läpinäkyvyyttä erityisen tärkeänä piirteenä verkossa julkaistuissa journalistisissa jutuissa, sillä verkossa nopeus on usein tarkkuutta tärkeämpi valtti. Lähteen merkitseminen antaa lukijalle mahdollisuuden tehdä omat päätelmät käsiteltävästä tapahtumasta sekä mahdollisuuden tutkia primäärilähdettä ja tarkistaa faktat omatoimisesti. (Juntunen 2011, 4–5).

Ville Manninen (2015, 189) nostaa vielä toisen näkökulman siitä, kun journalistisessa jutussa ei ole mainittu lähteitä lainkaan.

”Tietolähteiden mainitsematta jättäminen (olivat ne sitten kilpailevia julkaisuja tai yritystiedotteita) vaikeuttaa jutussa esitettyjen tietojen luotettavuuden arvioimista, helpottaa tämän seurauksena virheellisen tiedon leviämistä ja edelleen vaikeuttaa virheiden paljastumista.”

Maisa Korhonen (2010, 29) ajattelee vielä tiukemmin asiasta. Hänen mukaansa tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta ei voida arvioida lainkaan, mikäli journalistisessa jutussa ei ole mainittu lähde tai lähteitä.

Mikäli journalistisessa jutussa ei ole mainittu lähteitä, ei siinä mainittuja tietoja pystytä tunnistamaan ja erottamaan faktatiedosta ja mielipiteestä (Jaakkola 2013, 16).

Lähdekäytäntöjen läpinäkyvyyttä voidaan pitää erityisen tärkeänä verkkoympäristössä, missä nopeuden vaatimus ajaa usein tarkkuuden edelle.

Lähteiden merkitsemistä voidaan ajatella myös lukijoiden oikeutena. Tuomo Pietiläisestä lukijoilla on oikeus tietää, mistä tieto artikkeliin on saatu ja minkälaisissa olosuhteissa (Kuutti 2015, 45).

Mikä ajaa toimittajan siihen tilanteeseen, että hän jättää lähteet merkitsemättä? Kyse voi olla sil-kasta huolimattomuudesta, mutta myös olosuhteista ja jatkuvasta kiireestä.

Heikki Kuutin mukaan epävarmuus on läsnä journalismissa päivittäin, ja sen puolesta toimittajatkin joutuvat toimimaan ainakin jossain määrin epävarmojen tietojen kanssa (Kuutti 2015, 43–44).

Puolestaan arvostettu toimittaja-kirjailija Nick Davies lyttäsi Jessikka Aron Journalisti-lehden haastattelussa lähes koko uutiskentän mädäksi. Hänen mukaansa mediatalot eivät anna toimittajille riittävästi aikaa tarkistaa asioiden paikkansa pitävyyttä ja sitä, että ovatko asiat totta (Aro 11/2011). Myös Manninen on samoilla linjoilla eli, että kiire haittaa faktojen tarkistamista ja, että Journalistin ohjeissa mainittu journalistinen päätäntävalta luisuu toimituksen ulkopuolelle (Manninen 2013, 15). Minne päätäntävalta sitten luisuu? Daviesin mukaan uutistoimistoille, pr-materiaalia ja tiedotteita tuottaville tahoille sekä muille medioille. (Aro 11/2011). Kyse on siis käytännössä siitä, että käytetään valmiita tai lähes-valmiita uutisia, jotka kopioidaan omaan käyttöön. Niin sanotusti valmista kauraa eli julkaisuvalmiita uutisia tulee niin uutistoimistoilta, viranomaisilta, yrityksiltä ja järjestöiltä. Jatkuvassa kiireessä olevan toimittajan on helppoa, vaivatonta ja nopeaa käyttää niitä (Manninen 2013, 14). Seuraavassa Davies osuu, tai osui jo yli kymmenen vuotta sitten, naulankantaan.

”Todella paljon pr-materiaalia käytetään sellaisenaan esimerkiksi sanomalehdissä, tiedotteeseen lisätään vain journalistinen byline ja julkaistaan. (– –) tämä tarkoittaa, että koko uutistuo-tannon prosessi on mätä.” (Aro 11/2011).

MTV Uutisten toimittajana allekirjoitan Daviesin näkemyksen täysin.

Yli kymmenessä vuodessa tiedotteiden määrä ja uutistoimistojen laatimien uutisten käyttäminen ei suinkaan ole vähentynyt. Uhkaava merkki on kuitenkin se, että Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissa, ja ehkä laajemminkin seuranta-artikkeleissa, lähteiden merkitseminen uhkaa unohtua. Onko tilanne nyt siis läpimätä, jos se oli Daviesin mukaan yli kymmenen vuotta sitten vain mätä.

Tilanteeseen on jouduttu taloudellisen paineen seurauksesta: useat mediatalot ovat osa suurempaa konsernia, ja näitä konserneja kiinnostaa raha, oikeastaan hinnalla millä hyvänsä (Aro 11/2011). Aron artikkelin otsikon ”Totuus esiin” mukaisesti lähteiden tunnistaminen, kriittinen tarkastelu, lähteiden merkitseminen sekä laajemmin journalistisen prosessin avaaminen lukijalle on journalismin keskeisimpiä periaatteita sekä, jos ei nyt tie totuuteen, niin ainakin tie parempaan luotettavuuteen.

2.4 MTV Uutisten toimituksen lennonjohto vastaa sotaseurannasta

Ukrainan sota -seuranta-artikkelit tehdään MTV Uutisten verkkotoimituksessa ja sen kiireisimmässä ytimessä eli uutisdeskissä. Seuranta-artikkelin perustaa aina uutisdeskiin ensimmäisenä tuleva toimittaja. Samalla hän päättää edellispäivän seuranta-artikkelin. (Haapsaari 17.3.2023; ks. liite 3). MTV Uutisten sanatarkasta ohjeistuksesta Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleista enemmän liitteissä (ks. liite 3.).

Uutisdeski vastaa niin kutsutusta päivänpäällisestä eli päivän tärkeimpien aiheiden nopeasta uutisoinnista verkkosivustolle. MTV Uutisten vastaava päätoimittaja Tomi Einonen luonnehti uutisdeskiä eräälle vierasryhmälle vuonna 2022 seuraavasti:

"Deski on kuin lennonjohto keskellä toimitusta ja sillä on kaikki vastuu siitä, että tarjoamme päivän tärkeimmät uutiset sivustollamme".

Avaan vielä lyhyesti MTV Uutisten uutisdeskin kokoonpanosta ja deskin työajoista.

MTV Uutisten uutisdeskissä työskentelee pääasiassa kerrallaan kaksi toimittajaa, etusivusta vastaava toimittaja sekä uutispäällikkö. Deskitoimittajien arkityövuorot ovat seuraavat: kello 5–13, 7–15.30, 13–21 ja 15.30–24. Uutisdeskissä on siis aina toimittaja kello 5–24. Viikonloppuisin deski toimii tyypistetysti vain kolmella toimittajalla.

Etusivun arkityövuorot ovat 6.30–15 ja 14.30–23. Etusivulla on siis kello 14.30–15 välisenä aikana kaksi toimittajaa yhtä aikaa. Viikonloppuisin siirtymäaikaa etusivutoimittajilla ei ole, vaan vaihto tehdään ”läpsystä”.

Uutispäällikön työvuoro arkisin on 7.30–19. Kello 19 jälkeen uutispäällikkö siirtyy päivystysvuoroon, mutta on tavoitettavissa aina puhelimitse ja viestipalvelu Teamsin kautta kellonaikaan katsomatta. Viikonloppuisin uutispäällikkö on vuorossa kello 8–14. Mikäli verkon uutispäällikkö ei ole tavoitettavissa tarpeeksi nopeasti, käännytään television uutispäällikön puoleen.

2.4.1 Seuranta-artikkeli palvelee lukijaa ja toimittajaa

MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaari kertoo, että Ukrainan sodasta uutisoiminen ja aiheen näkyminen MTV Uutisissa lähtee siitä tosi asiasta, että sotaa käydään joka ikinen päivä Ukrainassa. Sen takia aiheen täytyy näkyä myös MTV Uutisten uutistarjonnassa päivittäin, ja eräs nopeimmista uutisointikeinoista on juuri päivittäinen seuranta-artikkeli. (Haapsaari 17.3.2023).

”Sota yllätti kaikki ja oli pakko miettiä erilaisia keinoja, miten raportoidaan nopeasti ja kattavasti joka päivä monipuolisesti. Seuranta syntyi ja se on siitä kehittynyt.” (Haapsaari 17.3.2023).

Käytännössä seuranta-artikkelin tehtävä Haapsaaresta on se, että seurannan kautta voidaan nostaa myös pienempiä tapahtumia, käännteitä ja tietoa sodasta tiivistetyimmässä muodossa. Yksittäiset artikkelit myös hukkuvat helpommin laajaan uutistarjontaan. Haapsaaren mukaan sillä, että sodasta kirjoitettaisiin vain muutamia ison uutiskynnyksen ylittäviä artikkeleita sen sijaan, että seurataan myös pienempiä käännteitä, saatettaisiin luoda vääristynyttä kuvaa sodasta. Silloin voisi hänen mukaansa syntyä helposti kuva siitä, että sota roihahtaa aina vain tiettyinä päivinä, vaikka sotaa käydään päivittäin. (Haapsaari 17.3.2023).

Seuranta-artikkelin kautta lukija pääsee kärryille siitä, mitä juuri nyt tapahtuu, mitä aiemmin päivällä on tapahtunut sekä muutoinkin suuremmasta kuvasta.

Toisaalta seuranta-artikkelilla on tarkoitus helpottaa toimituksen ja toimittajan työtä (Haapsaari 17.3.2023). Eli käytännössä seuranta-artikkelia on helpompi päivittää kuin, että tehtäisiin alusta alkaen uusi artikkeli.

Tässä kohtaa on tarpeellista avata artikkelin tekemisen proseduuria MTV Uutisissa, jotta edellä kuvatun Haapsaaren näkemyksen voi ymmärtää täydellisesti toimittajan kannalta. Seuraava kuvaus perustuu omaan työkokemukseeni MTV Uutisten verkkotoimituksessa.

Uusi artikkeli luodaan MTV Uutisten käyttämässä julkaisujärjestelmässä CoreMediassa. Artikkelille annetaan otsikko sekä hakukoneoptimoitu otsikko eli SEO-otsikko sekä lyhyt SEO-kuvaus artikkelin sisällöstä. Lisätään uutisen sisältö eli leipäteksti omaan osioonsa ja väliotsikot omille paikoilleensa. Leipätekstin joukkoon liitetään muita lukusuosituksia sekä videoita eli teknisesti etsitään julkaisujärjestelmästä halutut artikkelit sekä videot ja liitetään ne artikkeliin linkkeinä. Artikkeliin lisätään kuva joko jo aiemmin CoreMediaan ladatuista kuvista tai sitten sopiva kuva etsitään kuvapankista ja ladataan julkaisujärjestelmään. Kuvaan liitetään kuvateksti. Mikäli aiheeseen löytyy sopivaa videomateriaalia jo valmiina CoreMediasta, liitetään video sekä sen kuvateksti artikkelin pääkuva paikalle. Aina videota ei löydy valmiina, vaan se tilataan erikseen videoklippaajalta aina tietystä lähtökohdasta. Lopuksi artikkeliin lisätään taksonomiat eli asiasanat ja allekirjoitus.

Seuranta-artikkelin päivittäminen on täten huomattavasti nopeampaa kuin uuden artikkelin luominen. Haapsaari myöntää, että juuri nopeus korostuu seuranta-artikkeleissa (Haapsaari 17.3.2023).

”Se, että vaihdat otsikkoa ja laitat kärkeen käänteen - olemme uutisoineet aiheen. Ja sitten lähdetään syventämään, jos nähdään, että tässä on oikeasti aihetta laajempaan juttuun.” (Haapsaari 17.3.2023).

Yleinen huomio vielä oikoluennasta ja julkaisukäytännöstä. STT:n toimittamat uutiset voidaan julkaista sellaisenaan, mutta oman toimituksen toimittajan kirjoittaman artikkelin oikolukee joko uutispäällikkö tai etusivu.

2.4.2 MTV Uutisten ohjeistusta lähteiden käytöstä

Haapsaari kertoo, että MTV Uutisten toimituksessa on puhuttu paljon lähteiden merkitsemisestä.

”On todella tärkeää merkitä lähteet näkyviin ja näyttää avoimesti, että minkälaisia lähteitä käytämme ja minkälaisia valintoja teemme. Olemme käyneet paljonkin tästä keskustelua, että sekä Venäjältä ja Ukrainasta poimitut tiedot pitää kontekstoida eli tietyllä tavalla emme voi suomalaisen median edustajina ajatella niin, että ne ovat samalla tavalla suoraan otettavissa kuin tällaiset isot toimijat voidaan ajatella. Herättää kieltämättä hieman huolestunutta ajatusta siitä, että onko lähteen merkitseminen ja sen näkyminen otettu tarpeeksi vakavasti.” (Haapsaari 17.3.2023).

Lähteiden merkitseminen on tärkeää siltäkin kannalta, että toimittajat punnitsisivat niitä, Haapsaari lisää.

Sinällään Haapsaari ei ole huolissaan siitä, että tietoa olisi otettu ”vääristä” tai kyseenalaisista lähteistä, sillä Haapsaari luottaa toimittajiinsa ja tässä kohtaa sotaseurantaa tekeviin deskitoimittajiin. Hänen mukaansa deskitoimittajat ovat kokeneita ja perillä yleisesti luotettaviksi koetuista lähteistä ja siten osaavat olla kriittisiä lähteitä kohtaan. Lisäksi toimittajat Haapsaaren mukaan ovat perillä toimituksessa käytävistä päivittäisistä lähteisiin sekä toimituskäytäntöihin liittyvistä keskusteluista.

Haapsaari painottaa sitä, että MTV on silti vastuussa siitä, mitä se julkaisee, vaikka tieto olisi otettu esimerkiksi BBC:ltä.

”Pitäisi aina pyrkiä pääsemään sinne alkuperäiselle lähteelle.” (Haapsaari 17.3.2023).

Haapsaari nostaa vielä ajatuksen analytiikan hyödyntämisestä seuranta-artikkeleissa. Hänen mukaansa on tarpeellista tietää, kuinka pitkälle lukija jaksaa seuranta-artikkelia lukea, ja se saadaan selville analytiikan kautta. Lukija voi lukea ensimmäiset päivitykset tai käyttää seuranta-artikkelin kanssa 30 sekuntia, vaikka artikkeli on ”kilometrin” mittainen. Lukija ei siis selaa artikkelia loppuun asti eikä siten tule koskaan näkemään artikkelin lopussa olevaa allekirjoitusta ja pääasiallista lähdettä. (Haapsaari 17.3.2023).

”Eli kun hoksataan tämä, niin sitten hoksataan, miksi jokaisessa jutussa pitää olla lähde.” (Haapsaari 17.3.2023).

2.4.3 Ensikäden tietoa oman toimittajan kautta

Haapsaari sanoo, että oman toimittajan läsnäololla ja raportoinnilla sota-alueelta on suuri merkitys niin mediatalolle itselleen kuin myös lukijalle. Haapsaari kertoo, ettei toimittajaa tarvitse lähettää kriisialueelle sen takia, että koko muu mediatalo olisi ainoastaan alueella olevan toimittajan hankkiman tiedon varassa, vaan tarvittava materiaali saadaan erityisesti uutistoimistoilta. (Haapsaari 17.3.2023). Uutistoimistojen vahva rooli käy ilmi myös tutkimukseni tuloksista.

Huomioitavaa on myös se, että uutismateriaali ei välttämättä kantaudu medialle kaikkein nopeimmin Ukrainassa olevalta toimittajalta rajallisten yhteyksien vuoksi. Toimittajan läsnäolo kriisi- ja sota-alueella on arvokasta siinä mielessä, että media pääsee sitä kautta ensikäden lähteelle, varmistamaan tiedon oikeellisuutta, tuomaan koskettavampia ja enemmän ihmisistä kertovia juttuja sekä jakamaan kokemuksia ja havaintoja lukijoilleen. Ylipäänsä Haapsaaresta on tärkeää, että suomalainen media on paikalla Ukrainassa. (Haapsaari 17.3.2023).

MTV Uutisilla on ollut toimittaja Ukrainassa säännöllisin ajoin heti sodan alkamisesta lähtien. Ukrainassa ovat olleet kirjeenvaihtaja Petri Saraste sekä toimittajat Niko Nurminen ja Laura Pylvänäinen, joista Nurminen kaikkein eniten.

Toimittajan lähettämisen tapahtumapaikalle voi myös nähdä mediatalon keinona brändätä tai muokata omaa julkisuuskuvaansa paremmaksi. Tarkoitan tällä sitä, että toimittajan lähettäminen tapahtumapaikalle on osoitus siitä, että media välittää aiheesta ja tapahtumasta, ja sen media mahdollisesti haluaa osoittaa lukijoille ja muille medioille parantaakseen kuvaansa luotettavana ja asioihin tarttuvana mediana.

Seuraavassa osiossa avaan opinnäytetyössä käytettyä tutkimusmenetelmää sekä sitä, kuinka aineisto on kerätty.

3 Tutkimusmenetelmä ja metodi

Tässä tutkimuksessa tarkastelen määrällisen tutkimusmenetelmän eli kvantitatiivisen menetelmän keinoin sitä, kuinka MTV Uutiset on toteuttanut lähteiden merkitsemistä Ukrainan sota koskeissa seuranta-artikkeleissa. Kartoitan systemaattisen havainnoinnin avulla, kuinka monessa MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelissa 23.2.–25.8.2022 välisenä aikana mainittiin ja ei mainittu uutislähdettä.

Määrällisellä tutkimusmenetelmällä voidaan vastata kysymyksiin *kuinka paljon* ja *kuinka usein*. Systemaattisella havainnoinnilla tarkoitetaan puolestaan määrällisen tutkimusmenetelmän soveltuvinta aineiston hankinnan tapaa, joka voidaan toteuttaa aisteilla tai automaattisilla havainnointilaitteilla. (Vilkkä 2007, 13). Systemaattiseen havainnointiin soveltuvat erilaiset tarpeeksi lukumäärällisesti ja sisällöllisesti laajat laadulliset aineistot; erilaiset julkaistut tekstit, valokuvat, nauhoitteet ja sähköiset materiaalit (Vilkkä 2007, 29–30).

Tutkimuksessani en käsittele lainkaan sitä, onko seuranta-artikkeleissa julkaistu tieto totuudenmukaista vai ei, ainoastaan sitä, onko lähde mainittu vai ei ja mistä lähteestä on kyse.

Jotta tutkimukseni olisi kokonaisvaltaisempi, halusin saada MTV Uutisten näkemyksen ja arvion saamistani tutkimustuloksista. Arvion antoi MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaari 17.3.2023 Helsingissä. Haastattelu tehtiin aloitteestani ja se nauhoitettiin yhteisymmärryksessä Haapsaaren kanssa. Haapsaari tiesi etukäteen, mitä haastattelu koskee ja mihin tarkoitukseen käytän hänen lausuntojaan. Haapsaari ei kuitenkaan tiennyt tutkimukseni tuloksia tai kysymyksiä etukäteen. Haastattelu kesti 19 minuuttia ja on litteroitu puhtaaksi. Haapsaarelle esitetyt haastattelukysymykset ovat opinnäytetyön liitteissä (ks. liite 2).

Seuraavassa alaluvussa käsittelen tarkemmin aineistoa, sen sisältöä sekä aineiston keruutapaa. Aineiston esittelyn jälkeen esittelen tutkimuksen tulokset (ks. luku 4).

3.1 Aineisto

Keräämäni aineisto käsittää MTV Uutisten verkkosivulla aikaväliltä 23.2.–25.8.2022 julkaistuja seuranta-artikkeleita. Artikkelit ovat julkisia ja kaikkien saatavilla. Valitsin kyseisen ajanjakson jokaiselta viikolta kaksi seuranta-artikkelia aineistooni. Tutkimukseni tarkastelujakso käsitti yhteensä 27 viikkoa ja, kun otin jokaiselta viikolta kaksi havaintoyksikköä eli seuranta-artikkelia, kertyi aineistokseni yhteensä 54 seuranta-artikkelia.

Valitsin seuranta-artikkelit kalenterikuukausien parittomilta päiviltä, esimerkiksi 25. helmikuuta, 5. maaliskuuta ja niin edelleen, mahdollisimman laaja-alaisesti niin, että aineisto kattaa kaikkia viikonpäiviä.

Parittomilla päivillä taataan aineistoon järjestelmällistä sattumanvaraisuutta sekä pyrkimystä minimoida tutkijan osuutta aineiston valitsemisessa. Parittomilla päivillä pyritään minimoimaan myös sitä, etteivät tarkastelun kohteeksi valitut julkaisupäivät olisi viikosta toiseen samat. Tämä sen vuoksi, että oman kokemukseni mukaan uutistarjontaa ja lähdemateriaalia sotauutisointia varten on keskimääräisesti vähemmän viikonloppuisin kuin arkipäivisin.

Aineistoni 54 seuranta-artikkelista laskin jokaisessa artikkelissa julkaistujen tekstiä, valokuvia ja videomateriaalia sisältävien päivitysten määrän, tutkimukseni perusjoukko. Koko perusjoukosta erotin ne päivitykset, joissa lähde oli mainittu ja ne päivitykset, joissa lähde ei ollut mainittu.

Aineiston pohjalta tekemäni havainnot ja päätelmät koskevat vain kyisestä rajattua aineistoa. Aineiston pohjalta ei voida siis vetää täydellistä kuvaa MTV Uutisten toteuttamasta lähteiden merkittämisestä Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissa.

Koko aineiston olen koonnut Excel-taulukkoon, joka löytyy tämän opinnäytetyön liitteistä (ks. liite 1).

Taulukkoon olen listannut seuraavat asiat:

- seuranta-artikkelin julkaisuviikko
- seuranta-artikkelin julkaisupäivä
- päivitysten kokonaismäärä
- lähteellisten päivitysten määrä
- lähteettömien päivitysten määrä
- lähteettömien päivitysten prosentuaalinen osuus päivitysten kokonaismäärästä
- tiedon lähteet
- seuranta-artikkelin verkko-osoite

Lisäksi olen lajitellut aineistossani esiintyvät lähteet myös lähteen alkuperän eli käytännössä sen mukaan, mitä maata lähde edustaa.

3.1.1 Lähde on mainittu, kun...

Lähdemaininnaksi olen katsonut sellaisen ilmaisun, jossa tuodaan selkeästi esille tiedon lähde, esimerkiksi ”*uutisoit Reuters, raportoi MTV Uutisten toimittaja XXXX Ukrainasta, CNN:n mukaan*” sekä

lähteen merkitseminen sulkeisiin (*STT*). Myös lähteen verkko-osoitteen linkittämisen ja sosiaalisen median päivityksen upottamisen artikkeliin olen katsonut onnistuneeksi lähteen merkitsemiseksi.

Lähteettömiksi päivityksiksi katsoin sellaiset tapaukset, joissa ei ole selkeästi mainittu tiedon välittänyttä tahoa, linkitystä tai upotusta. Esimerkiksi näin:

5.32: "Ette ole orjia, voitte päättää kohtalostanne itse".

Zelenskyi vetosi valkovenäläisiin puheessaan.

Kuva 1. Esimerkitapaus. Kuvakaappaus MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelista 27.6.2022

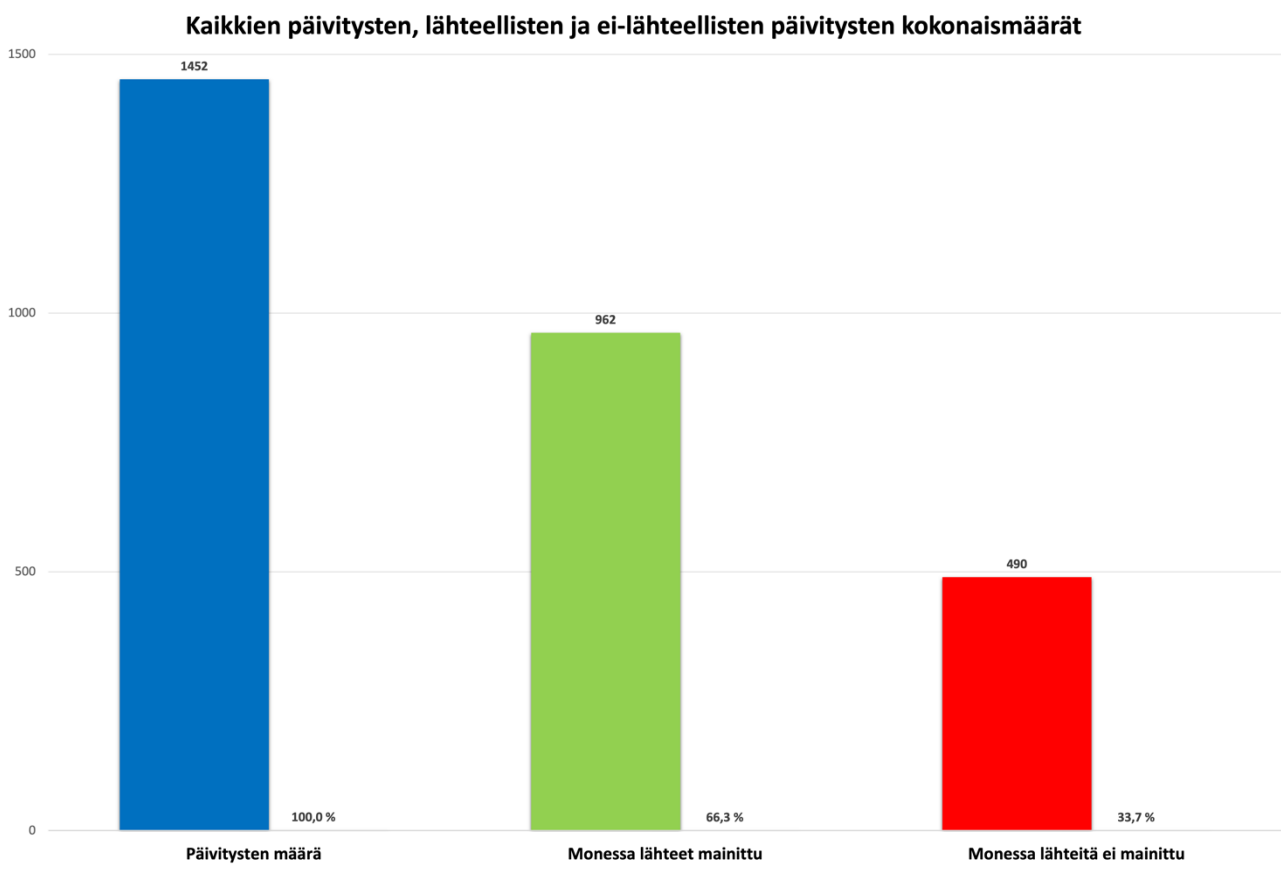
Päivityksessä kerrotaan Ukrainan presidentin Volodymyr Zelenskyin pitäen puheen ja vedonneen valkovenäläisiin, muttei sitä, missä hän näin on sanonut – päivitys on siten lähteetön.

Aineistostani käy ilmi, että Ukrainan sota -seuranta-artikkeleissa on muitakin vastaavia päivityksiä, joissa valtionpäämies tai muu korkea-arvoinen henkilö on antanut lausuntonsa, mutta lausunnon välittänyttä tahoa ei mainita. Sellaiset päivitykset olen katsonut myös lähteettömiksi siitä syystä, että jos MTV Uutiset haastattelisi esimerkiksi Yhdysvaltain presidentti Joe Bidenia, tehtäisiin hyvin selväksi lukijalle ja muille kilpaileville medioille, että kyse on median omasta haastattelusta (Haapsaari 17.3.2023). Edellä kuvatussa esimerkissä otsikkoon voitaisiin kirjoittaa ”*Presidentti Biden MTV:lle*” ja leipätekstissä puolestaan ”*Yhdysvaltain presidentti Joe Biden kertoo MTV Uutisille*”. Kyseisillä sanavalinnoilla osoitettaisiin, että Biden on kertonut asiasta vain ja ainoastaan MTV:lle.

Seuraavassa luvussa käsittelen aineiston tuloksia.

4 Tulokset

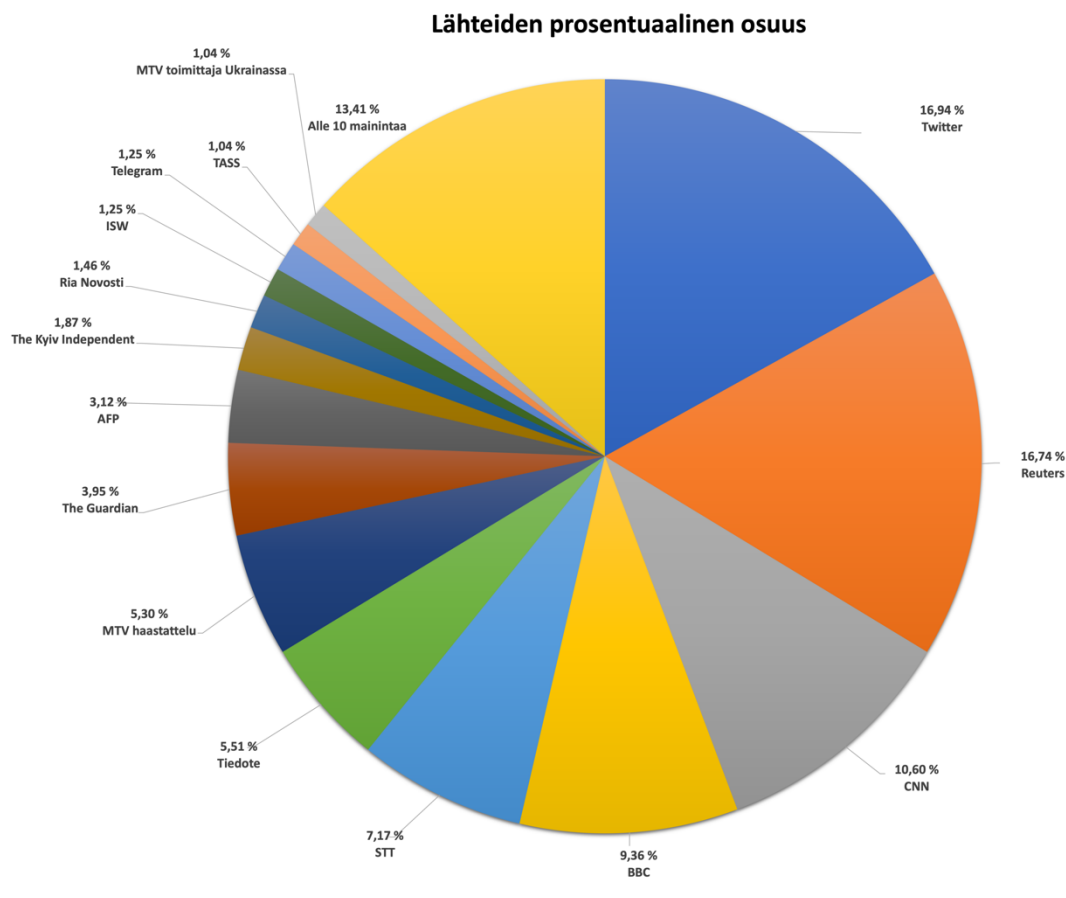
Tutkimuksessani selvisi, että otannan aikajänteellä 23.2.–25.8. eli yhteensä 27 viikon eli 54 päivän aikana Ukrainan sotaa käsittelevissä seuranta-artikkeleissa julkaistiin yhteensä 1452 uutispäivitystä. Niistä 962:ssa mainittiin lähde ja 490:ssä ei. Prosentteina ilmaistuna tulos on vastaavasti: kaikkien päivitysten määrä 100 prosenttia, mainitut lähteet 66,3 prosenttia ja lähdettä ei mainittu 33,7 prosenttia.

Kuva 2. Kokonaismäärät

4.1 Käytetyimmät lähteet

Käytetyin lähde kyseisellä aikajänteellä oli sosiaalisen median viestipalvelu Twitter. Twitterissä julkaistuja päivityksiä eli twiittejä käytettiin lähteenä yhteensä 163 kertaa. Se on 16,9 prosenttia kaikista käytetyistä lähteistä.

Kuva 3. Lähteiden prosentuaalinen osuus

En ole erikseen eritellyt tutkimuksessani, minkä tahon tai kenen henkilön twittejä käytettiin eniten, mutta sivujuonteena haluan mainita muutaman tahon ja henkilön, jotka toistuivat aineistossa useasti: Iso-Britannian puolustusministeriön tiedustelupalvelu, Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi ja hänen neuvonantajansa Mykhailo Podolyak, Ukrainan ulkoministeri Dmytro Kuleba ja puolustusministeri Oleksii Reznikov, Ukrainan puolustusministeriö, ukrainalainen englanninkielinen uutis sivusto The Kyiv Independent, Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen. Käytännössä siis Twitteristä käytetyt lähteet edustavat pitkälti Ukrainaa ja sen ylintä valtionjohtoa sekä so-
taa aktiivisesti seuraavaa Iso-Britannian puolustusministeriön tiedustelupalvelua.

Toiseksi eniten lähteenä käytettiin brittiläistä uutistoimisto Reutersia, yhteensä 161 kertaa. Prosentuaalisesti se on 16,7 prosenttia kaikista käytetyistä lähteistä.

Ero Twitterin ja Reutersin välillä on vain kaksi käytettyä lähdemainintaa ja vain 0,2 prosenttiyksikköä. Vaikka ero on pieni, käyttäisin siltikin tässä yhteydessä sanaa *mullistava*, että sosiaalisen median alustaa on käytetty lähteenä useammin kuin perinteistä ja arvostettua uutistoimistoa.

Reutersin häviäminen Twitterille on kiinnostavaa myös siltä kannalta, että MTV Uutisilla on tilaus-sopimus Reutersin, sekä STT:n, uutissisältöihin. Voisi kuvitella, että maksettua uutistoimiston palvelua käytettäisiin kaikkein eniten.

Tässä kohtaa teen vielä selväksi sen, että jokaisen seuranta-artikkelin alaosiosta, kuten muistakin MTV Uutisten verkkojutuista, löytyy *byline* eli artikkelin kirjoittaneen toimittajan tai muun yhteistyökumppanin signeeraus.

Seuranta-artikkeleissa kolmanneksi eniten lähteenä käytettiin yhdysvaltalaisista uutiskanavaa CNN:ää, yhteensä 102 kertaa eli 10,6 prosenttia. Ero CNN:n ja Twitterin sekä Reutersin välillä on jo kymmeniä lähdemainintoja.

Nostan vielä neljänneksi ja viidenneksi eniten käytetyimmät lähteet. Ne ovat Iso-Britannian yleisradioyhtiö BBC 90 lähdemaininnalla sekä Suomen Tietotoimisto eli STT 69 lähdemaininnalla.

Kärkiviisikko lähdemaininnoissa on siis:

1. Twitter
2. Reuters
3. CNN
4. BBC
5. STT

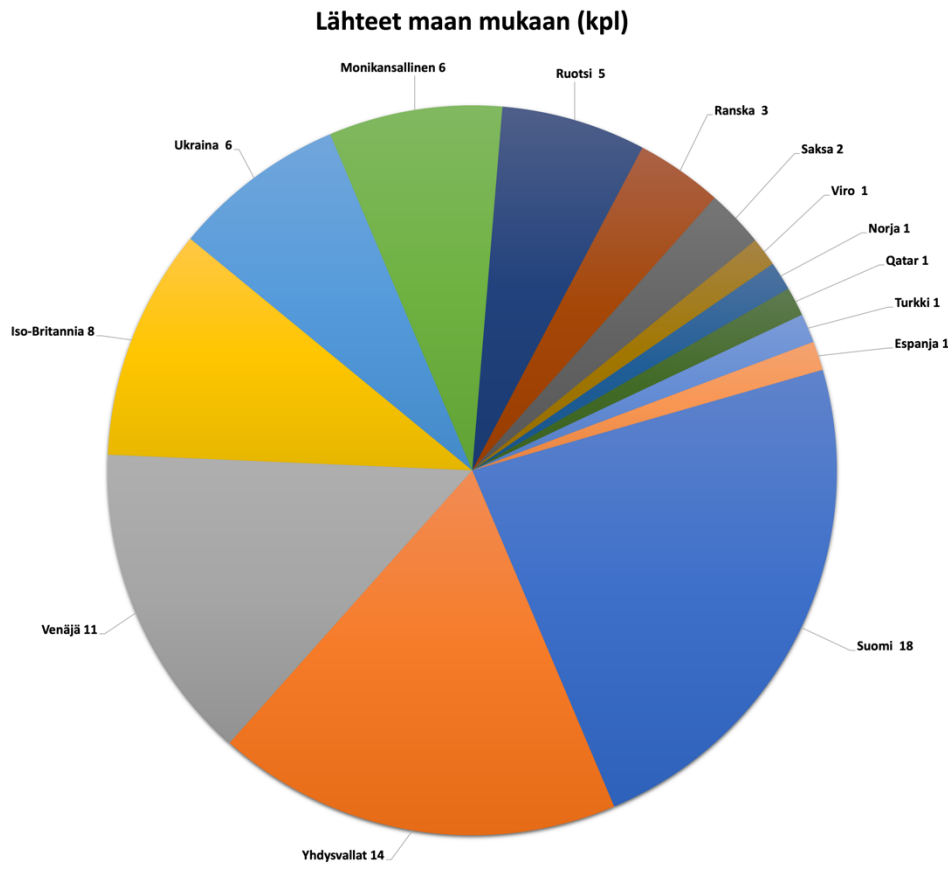
Yhteensä seuranta-artikkeleissa käytettiin 78:aa eri lähdettä.

4.2 Lähteiden tarkastelua maantieteellisesti

Kun kyseiset 78 lähdettä lajitellaan niiden alkuperämaan mukaan, huomataan, että tietoa on haettu yhteensä 13 maan tietotoimistoista ja medioista. Tähän lukuun ei ole sisällytetty sosiaalisen median alustoja Twitteriä, Facebookia, Instagramia ja Telegramia, vaan olen käsitellyt niitä monikan-sallisina tahoina, sillä käyttäjä voi käyttää niitä lähes globaalisti.

Tässä tarkastelutilastossa kärkeen nousee Suomi.

Vaikka suomalainen STT oli vasta viidenneksi eniten käytetty lähde, oli sen sijaan koko aikajän-teellä käytetty 18:aa eri suomalaislähdettä. Lukuun sisältyvät myös MTV Uutisten sisäinen tiedon-hankinta eli omat tuotannot ja haastattelut, toimittajan raportointi Ukrainasta sekä kirjeenvaihtajien raportoinnit muualta maailmasta ja Euroopasta.

Kuva 4. Lähteet maan mukaan

Yhdysvaltalaisia lähteitä oli yhteensä 14, joista CNN oli käytetyin. Toiseksi eniten yhdysvaltalaislähteistä käytettiin Institute for the Study of War -ajatushautomoa (ISW).

Sotahistorioitsija Kimberly Kaganin perustama ja Washingtonissa toimiva ISW on yksityinen tutkimusorganisaatio ja ajatushautomo. Ajatushautomo katsoo maailmaa pitkälti yhdysvaltalaisesta näkökulmasta. ISW kertoo verkkosivuillaan, että se ei ole sitoutunut poliittisiin puolueisiin ja, ettei se tavoittele rahallista voittoa. (ISW 27.3.2023).

Kolmantena on Venäjältä otetut lähteet, yhteensä 11 eri lähdetä. Neljäntenä on Iso-Britannia kahdeksalla eri lähdemaininnalla ja viidentenä Ukraina kuudella eri lähdemaininnalla.

4.3 MTV Uutisten ajatuksia tuloksista

MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaari ei odottanutkaan täyttä sadan prosentin lähteyttämistä seuranta-artikkeleissa, sillä päivittyvässä artikkelissa sama aihe, tapaus tai agenda voivat toistua. Haapsaari odotti kuitenkin korkeampaa lähteyttämisprosenttia kuin mitä tutkimukseni data osoitti eli 66,3 prosenttia tapauksissa lähteet oli mainittu. (Haapsaari 17.3.2023).

Eikä TOP 5:n kärkikään tuntunut yllättävän Haapsaarta, vaan se oli hänestä sellainen, joksi hänen kuvittelikin. TOP 5:n kärki kertoo Haapsaarelle myös siitä, että seuranta-artikkeleissa on käytetty lähtökohtaisesti luotettavia lähteitä ja joiden takana hän pystyy seisomaan. Myös Haapsaari toteaa, että uutisoinnissa painottuu paljolti länsimainen media. (Haapsaari 17.3.2022).

Uutistoimistot Reuters ja STT

Se miksi uutistoimistot Reuters ja STT toistuvat paljon käytetyissä lähteissä selittyy sillä, että MTV:llä on uutispalvelusopimukset niiden kanssa.

Todellisuudessa STT:n osuus lähteytettyjen päivitysten määrästä voi olla suurempi kuin keräämäni data näyttää. Haapsaari perustelee näkemystä sillä, että toimittajat ovat saattaneet ajatella seuranta-artikkelin loppuun merkityn STT:n allekirjoituksen riittävän lähteen merkitsemiseksi niissä päivityksissä, jotka on otettu suoraan STT:ltä. Jokaisen MTV Uutisten verkkoartikkelin lopussa on siis kohta allekirjoitukselle, johon merkitään MTV Uutisten lisäksi joko toimittaja tai muu MTV Uutisten yhteistyökumppani, esimerkiksi STT, Reuters tai CNN.

Joka tapauksessa lukijan on kuitenkin hyvin vaikeaa, ellei mahdotonta selvittää yksittäisestä lähteyttämättömästä päivityksestä mistä tieto on. Myös se seikka on huomioitava, että harva lukija jak-saa kahlata seuranta-artikkelin loppuun tarkistamaan allekirjoituksen.

Haapsaari korostaakin, että lukijan ja katsojan kannalta on tärkeää, että tieto lähteestä on avattu, eikä se, että ”meillä on joku tapa tehdä”, kuten edellä mainitussa STT-tapauksessa, ole mikään perustelu.

Uutiskanava CNN

Yhdysvaltalainen uutiskanava CNN perustuu osittain sillä, että MTV:lle uutis- ja ajankohtaissisällöjä tuottava Mediahub solmi sisältöyhteistyösopimuksen CNN:n kanssa vuonna 2017.

Yhteistyösopimuksen aikoihin julkaistussa artikkelissa kerrotaan, että ”CNN:n sisällöt tulevat näky-mään kattavasti Maikkarin verkkosivuilla, MTV3-kanavalla ja Katsomossa” (MTV Uutiset 2017).

Twitter

Twitterin suuresta suosiosta Haapsaari on kiinnostunut. Hän sanoo, että ”on hyvä, että olemme olleet silmät tarkkoina” Twitterin suhteen. Tutkimuksesta saadun datan perusteella Haapsaaresta on kuitenkin vielä vaikeaa sanoa, onko Twitteriä käytetty liiaksi ja onko Twitterissä olevista eri tasoisista lähteistä käytetty luotettavimpia.

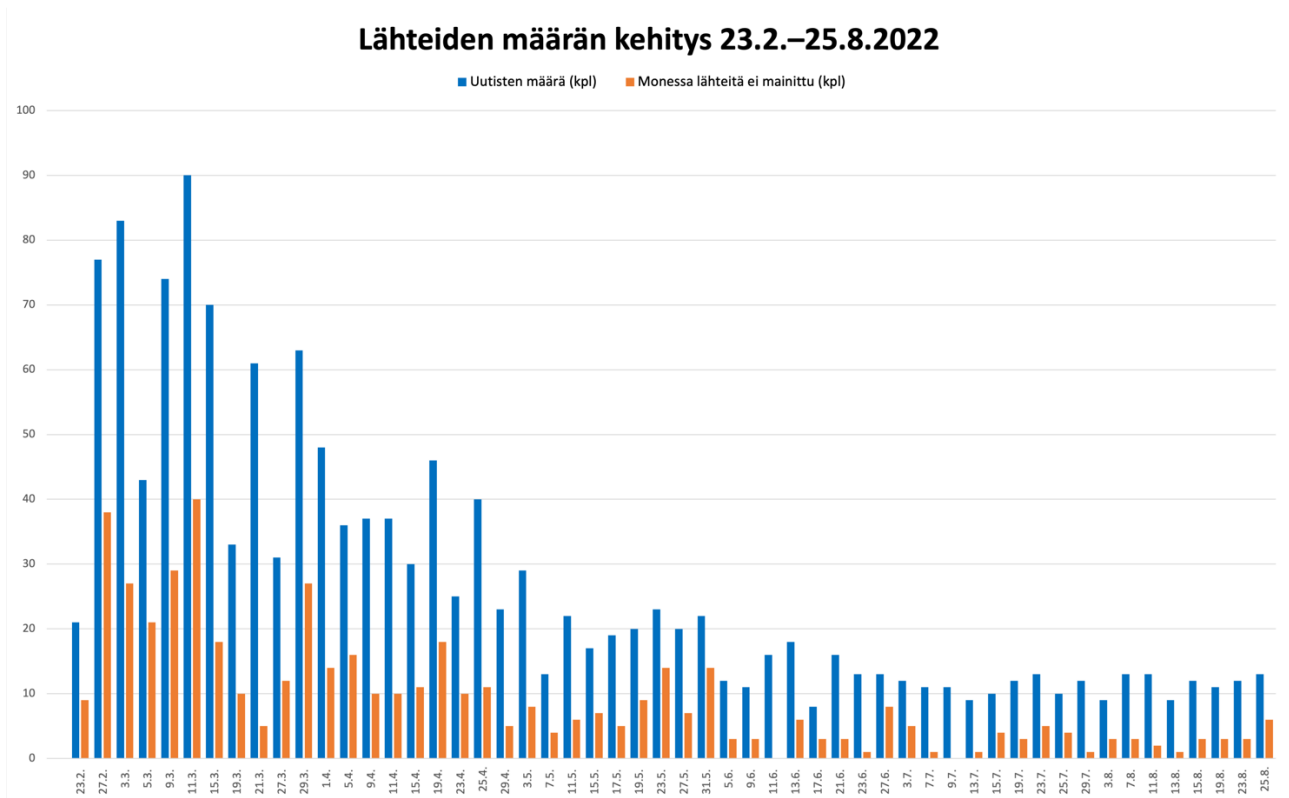
Haapsaaren mukaan Twitterin käyttöön lähteenä vaikuttaa myös toimituksellinen tapa ottaa etäisyyttä lähteeseen. Esimerkiksi, jos Puolustusvoimain entinen tiedustelupäällikkö, kenraalimajuri evp. Pekka Toveri kertoo Twitterissä näkemyksiään Ukrainan sodasta, seuranta-artikkeliin voidaan ottaa tieto tviittinä sen sijaan, että MTV Uutiset haastattelisi itse Toveria aiheesta.

Haapsaari arvioi, että useimmiten tviiteissä olevat tiedot ovat varmasti myös löytyneet alkuperäislähteenä, mutta esimerkiksi Ukrainan median ja Britannian puolustusministeriön tiedustelupalvelun tviittejä käytettäessä kyseinen tviitin julkaisija on saattanut tiivistää tietoa ja seuranta-artikkeliin tiivistetty tieto on riittänyt laajuudeltaan.

4.4 Muita havaintoja

Seuranta-artikkeleiden päivitysten määrän kehityksessä on havaittavissa selkeä trendi. Sodan alkuvaiheessa seuranta-artikkeleissa päivityksiä on useita kymmeniä, enimmäisarvo 90, ja puolivuosi-päivään 25.8. mennessä päivitysten määrä on vakiintunut 6–11 päivitykseen. Seuranta-artikkeleiden päivitykset siis harvenevat tasaisesti otantajaksolla. Käännekohta on maaliskuun loppupuoliskolla.

Vaikka aineistosta on havaittavissa, että seuranta-artikkeleiden päivitykset harvenevat, ei lähteettömien päivitysten määrä kuitenkaan vähene samassa tahdissa. Lähteettömiä päivityksiä esiintyy aineistossa koko otantajaksolla tasaisesti. Ei ole siis havaittavissa trendiä, että päivitysten vähentyessä lähteitä olisi merkitty aktiivisemmin ja paremmin.

Kuva 5. Lähteettömien uutisten kehitys suhteessa kaikkiin uutisiin

En sano, että lähteettömäksi jätetyn päivityksen taustalla ei olisi mitään tietolähdettä. Sitä on kuitenkin, erityisesti lukijan, lähes mahdotonta varmistaa.

Varhaisimmat seuranta-artikkelit sisältävät myös vain muutaman virkkeen pituisia ”breaking news”-päivityksiä eli usein uutistoimistojen välittämiä ”uutisviivoja” jostain poikkeuksellisen tärkeästä, suuresta ja nopeasti uutisoitavasta tapahtumasta. Otantajakson loppua kohden päivitykset pitenevät, eikä vastaavia ”uutisviivoja” ole havaittavissa yhtä paljon. Vaikuttaa siltä, että mahdollisesti toimittajien ”alkuinnostus” Ukrainan sotaa kohtaan on hiipunut ja seuranta-artikkeleiden päivittämisestä on tullut toimittajille pakonomainen velvoite. Tietenkin se, kuinka paljon aiheesta on löytynyt uutisoitavaa muun muassa uutistoimistojen kautta vaikuttaa päivitysten määrään.

Pitkien päivitysten taustalla toisinaan on se, että STT:n laajemmasta artikkelista leikataan seuranta-artikkeliin pienempi pätkä ja ohjataan lukija siirtymään ”Lue myös/Lue lisää” -polun kautta pidempään, omaan artikkeliin. Kyseisten pidempien versioiden loppuun on merkitty selkeästi lähde allekirjoituskohtaan. Tämä toisaalta osoittaa sitä, että seuranta-artikkelien päivitykset halutaan pitää tarpeeksi tiiviinä.

Sodan alkamisen päivänä 24. helmikuuta 2022 aamulla päivitysten yhteyteen on myös alettu merkitä kellonaika, monelta päivitys on julkaistu. Alla olevassa kuvassa näkyy, kuinka päivitysten väliotsikoista on siirretty pelkkään kellonaikaan.

9.54: Venäjän presidentti Vladimir Putin väänentelee Ukrainan historiaa mieleisekseen poliittisten tarkoitusperiensä saavuttamiseksi, arvioivat STT:n haastattelemat Venäjän-tuntijat.

Maanantaina pitämässään, laajaa huomiota herättäneessä televisiopuheessaan Putin muun muassa esitti Ukrainan neuvostojohtaja Vladimir Leninin epäonnistuneen kansallisuuspolitiikan luomuksena. Putinin mukaan Leninin ajattelematon kansallisuuspolitiikka erotti Ukrainan muusta Venäjästä, mikä selittää nyt syntyneen tilanteen.

Ulkopoliittisen instituutin vanhemman tutkijan **Jussi Lassilan** mukaan Putinin puhe edustaa "klassista historiapolitiikkaa", jossa enemmän tai vähemmän paikkansa pitävällä historiankirjoituksella perustellaan omat poliittiset ratkaisut.

– Tämä on tällaista pseudohistoriallista huttua, joka on valjastettu tällaiseen tarpeeseen. Tämä on tyyppillistä Putinia. Tämä piirre hänessä on vahvistunut vuosien varrella, Lassila sanoo.

Lue lisää aiheesta [täältä](#).

Ukraina väittää ampuneensa alas lentokoneita

Ukrainan asevoimat väittää ampuneensa alas viisi venäläistä lentokonetta ja yhden helikopterin maan itäosassa. Kun Ukraina kertoi ampuneensa alas ensimmäisen lentokoneen, kiisti Venäjä tiedot.

Kuva 6. Kuvakaappaus MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelista 24.2.2022

Julkaisuajankohdan lisääminen helpottaa kokonaiskuvan muodostamista päivän tapahtumista eli *milloin asia on tapahtunut*. Aivan ensimmäiset seuranta-artikkelit ovat kuitenkin useamman päivän koontiartikkeleita, eivät siis päiväkohtaisia. Näin toimituspäällikkö Mona Haapsaari muistaa asian.

”Seuranta oli alun perin todella mammuttimainen. Seuranta tehtiin samaan artikkeliin, mikä alkoi kuormittaa laitteita, mutta myös ehkä hämärsi toimittajaa ja lukijaa, että mikä tässä on nyt tärkeää osuutta.” (Haapsaari 17.3.2023).

Vaikka seuranta-artikkelit olivatkin aluksi mammuttimaisia, oli lukijaa ajateltu siinä, että artikkelin alkuun oli koottu tilannetietoa tiivistetysti, ikään kuin faktalaatikko. Käytäntöä on jatkettu tähän päivään saakka.

JULKAISTU 24.02.2022 03:14 (PÄIVITETTY 25.02.2022 00:05)

Seurasimme Ukrainan sodan tilannetta torstaina tässä artikkelissa. Tässä [linkki perjantain 25.2. seurantaan](#).

Ukrainan sodan tilanne tiivistetysti:

- Venäjä hyökkäsi torstaiaamuna Ukrainaan
- Ukrainan mukaan Venäjä on aloittanut täysimittaisen hyökkäyksen
- Räjähdyksiä on kuultu ja nähty ympäri Ukrainaa
- Ukrainan sisäministeriö on raportoinut useista kuolonuhreista
- Ukrainan mukaan maahan hyökätään idästä kapinallisalueiden kautta, pohjoisesta Valko-Venäjältä ja etelästä Venäjän on aiemmin miehittämältä Krimiltä
- Putinin mukaan Venäjän tavoite ei ole Ukrainan miehitys
- Ukraina on sulkenut ilmatilansa siviililentoilta

23.52: Ranskan presidentin **Emmanuel Macronin** kanslian mukaan Macron oli soittanut Venäjän presidentille **Vladimir Putinille** vaatiakseen Venäjän sotilasoperaatioiden välitöntä pysäyttämistä ja huomauttaakseen että Venäjää uhkaavat massiiviset pakotteet.

Kuva 7. Kuvakaappaus MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelista 24.2.2022

Maaliskuun puolessa välissä väliotsikot on palautettu takaisin käyttöön. Nyt päivityksessä on siis julkaisuaika sekä väliotsikko.

09.35: Televisiotorniin tehdyn iskun uhriluku kasvaa

Länsi-Ukrainassa sijaitsevan Rivnen kaupungin pohjoisalueen kuvernööri **Vitali Koval** kertoo, että televisiotorniin kohdistetun ilmaiskun uhriluku on kasvanut. Nyt iskussa menehtyneitä on 19, kertoo uutistoimisto Reuters.

Venäläisjoukkojen iski televisiotorniin eilen maanantaina.

09.34: Ukraina haluaa avata humanitaarisia käytäviä

Ukraina suunnittelee avaavansa yhdeksän niin kutsuttua humanitaarista käytävää siviilien evakuoimiseksi Venäjän sotilaiden piirittämiltä alueilta, kertoo uutistoimisto Reuters.

Lisäksi käytävien kautta pyritään viemään humanitaarista apua venäläisjoukkojen pahoin tuhoamaan ja edelleen piirittämään Mariupoliin.

Kuva 8. Kuvakaappaus MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelista 15.3.2022

Väliotsikot helpottavat käsittämään seuranta-artikkelin sisältöä sekä luomaan yhdellä katsauksella päivän tapahtumien kirjoja eli *mitä on tapahtunut*.

Aineiston perusteella vasta 11. toukokuuta 2022 mainittiin ensimmäisen kerran, että ”tiedon aitous ei pystytä todentamaan”. Maininta oli tehty seuranta-artikkeliin liitetyn videon yhteydessä.

MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelien ohjeistuksessa sanotaan selvästi, että lähteet on hyvä lähteyttää ja kertoa tarvittaessa, että tiedot ovat varmentamattomia. (ks. Liite 3.)

Toisinaan lähteitä on merkitty päivityksen loppuun sulkeisiin, kuten alla olevassa esimerkissä.

ICRC:llä oli ryhmä piiritetyssä eteläukrainalaisessa Mariupolin kaupungissa, mutta ryhmän jäsenet ja näiden perheet evakuoitiin viime viikolla. Tuolloin arvioitiin, että järjestön henkilökunta voi tehdä vain vähän kaupunkilaisten auttamiseksi taistelujen keskellä. (STT)

Kuva 9. Kuvakaappaus MTV Uutisten Ukrainan sota -seuranta-artikkelista 21.3.2022

5 Johtopäätökset

MTV Uutisten Ukrainan sotaa käsittelevissä seuranta-artikkeleissa käytettiin suurelta osin brittiläisiä, yhdysvaltalaisia ja ukrainalaisia lähteitä, mikäli tarkastelemme kolmea eniten käytettyä lähdettä. Tulos kertoo siitä, että MTV Uutisten sodasta välittävä kuva on hyvin länsimaalainen tai ainakin sellainen, minkälaisena länsimaat Ukrainan sodan näkevät.

On hyvä muistaa se, että täysin neutraalia näkökulmaa sodasta harvoin on edes journalismissaan. Vaikka olemme toimittajia, niin inhimillisinä olentoina asetumme poikkeuksellisessa tilanteessa poikkeuksetta jommankumman sodan osapuolen puolelle, joko Ukrainan tai Venäjän, ja se vaikuttaa siihen, minkälaisena sota nähdään. Kummallakin osapuolella on tarkoitusperänsä välittää tietoa sodasta. Usein sodan osapuoli välittää vain sellaista tietoa, mistä heille ei ole haittaa eikä mikä luo epäedullisempaa kuvaa vastustajasta. Tarkoitin siis sotapropagandaa.

Median asettumisesta osapuolen taakse kirjoittaa myös Ylen toimittaja Janne Zareff (30.8.2022) Journalisti-lehdessä. Hän nostaa kaksi aihetta, joista uutisoitiin poikkeuksellisen paljon ja monissa medioissa viime vuonna vielä, kun sotaa ei ollut kulunut puoltakaan vuotta: Venäjän presidentti Vladimir Putinin mahdolliset sairaudet ja häntä mahdollisesti uhkaava syrjäytysyritys.

” [– –] Tällaisten väitteiden liikkeelle laskeminen aivan itsestäänselvästi palvelee läntisen informaatio- ja sotatutkimuksen päämääriä (olipa väitteillä tosipohjaa tai ei), nämä uutiset nousevat otsikoihin yhä uudelleen.” (Zareff, 30.8.2022).

Lisäksi Zareff heittää juuri medialle itselleen kysymyksen, että pitäisikö yleisölle kertoa, että media toimii sodan aikana eri säännöillä, koska osallistuu sotaponnisteluihin (Zareff, 30.8.2022).

Syöttiin on helppo tarttua, kun sellainen on näköpiirissä ja tarvitaan uutisia. Eräänä mahdollisena syöttinä näen juuri Twitterin, joka tutkimukseni perusteella oli käytetyin lähde Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissa. Ukraina on hyödyntänyt sosiaalista mediaa viestinnässään heti sodan alkamisesta lähtien ja turvautuen siihen useammin kuin Venäjä (Heikkinen & Meriluoto 13.5.2022). Toki MTV Uutisten sotaseuranta-artikkeleissa Twitteristä otetut Ukrainan näkökulmat ovat olleet paljolti Ukrainan valtionjohdon tviittejä (ks. luku 4.1), mutta heidänkään, tai juuri heidän, viestinsäkään tuskin ovat ”puhtaita pulmusia”.

Twitterin merkitys lähteenä avautuu lisää, kun asetutaan tiedottajan asemaan: Twitterissä julkaiseminen eli tviittaaminen voidaan kokea nopeampana tiedottamisen kanavana ja keinona kuin se, että käytettäisiin välikätenä uutistoimistoa, jolle tietyn uutiskynnyksen on aina täytyttävä. Edellisen asetelman perusteella myös mediat saavat tiedon nopeammin käyttöönsä. Yhä useampi instituutti

ja viranomainen on myös siirtynyt viestimään Twitterissä, sillä sitä kautta he tavoittavat toimittajat. 2000-luvun *kumpi oli ensin, muna vai kana* -kysymys voisikin koskea Twitterin vallanneita poliitikoita ja toimittajia: kumpi ehti ensin ja miksi.

Tutkimuksestani ilmi tullut tieto Twitterin suosiosta vahvistaa käsitystä, että sosiaalisen median asema uutislähteenä on vahvistunut ja yleistynyt. Heikki Kuutti (2015, 56) taustoittaa asiaa myös sillä, että verkkotoimitusten julkaisukynnys on madaltunut medioiden kilpailusta sekä painettaviin lehtiin yhdistettävän deadlineen muututtua verkon 24/7-päivystykseksi eli onlineksi. Uutisia pitää siis haalia kellonympäri ja nopeasti eikä painetun paperilehden palstatilakaan ole enää esteenä lähes loputtoman pitkille jutuille tai liikkuvalla kuvalla.

Merkille pantavaa on myös se, että ensimmäiset neljä lähdettä julkaisevat tietoa englanniksi; Twitterissä on toki myös suomenkielistä sisältöä, mutta tässä tapauksessa MTV Uutiset on käyttänyt lähinnä englanninkielisiä tviittejä seuranta-artikkeleissaan. Englannin kielen vahva asema kertoo siitä, että pitkälti valtakielellä eli englannilla julkaisevat uutistoimistot ja suuret mediat seuraavat Ukrainan sotaa aktiivisesti ja seuraamalla kyseisiä tahoja saa nopeammin tietoa sodasta kuin esimerkiksi odottamalla STT:n käännöksiä. Englannin kielen asema tilastossa kertoo myös siitä, että MTV Uutisten verkkotoimituksessa luotetaan kyseisiin lähteisiin alkulähteinä ja, että seuranta-artikkeleita päivittävät toimittajat osaavat englantia.

Aineisto paljastaa myös toisen kiinnostavan seikan: venäläislähteiden käyttäminen on sijalla kolme. Seuranta-artikkeleissa käytettiin yhteensä 11 eri venäläislähdettä.

Se on lähes kaksinkertainen määrä siihen nähden, kuinka montaa eri ukrainalaislähdettä oli käytetty. Seuranta-artikkeleissa oli mainittu yhteensä kuusi eri ukrainalaislähdettä. On muistettava se, että suuri osa uutisoiduista ukrainalaistiedoista on otettu Twitteristä, kuten aiemmin kuvasin (ks. luku 4.1).

Venäläislähteiden runsaasta käyttämisestä herää epäily: kuinka venäläisuutisia on käännetty luotettavasti, sillä MTV Uutisten toimituksessa on tämän opinnäytetyön tekoajankohdalla vain kolme venäjänkielentaitoista toimittajaa (Anna Egutkina, Mirja Kivinen ja Veera Nikkanen). Vai onko kääntämiseen käytetty esimerkiksi Googlen kääntäjää. Entä onko venäläislähteiden välittämä tieto pystytty tarkistamaan ja miten.

Tämä ristiriita voi selittyä sillä, että ne seuranta-artikkelissa olleet päivitykset, jotka ovat sisältäneet tietoa venäläislähteistä ovatkin olleet STT:n uutisia, mutta päivityksen yhteydessä ei vain ole mainittu STT:tä. (ks. luku 4.3).

MTV Uutisten itse tekemät haastattelut ja niissä haastateltujen henkilöiden lausunnot oli seitsemänneksi käytetyin uutislähde. Ukrainan sodan tapauksessa usein median omilla haastatteluilla pyritään syventämään, taustoittamaan ja etsimään uusia kulmia asiantuntijoiden kanssa. Siihen on mahdollisuus, sillä niin kutsuttu peruskaura eli tuorein päivittäinen tieto sodan tilanteesta saadaan niin kansainvälisiltä uutistoimistoilta kuin STT:ltä – toki on niin, että STT käyttää myös kansainvälisiä uutistoimistoja tiedonlähteenään. Tehtävänjako, jos sillä käsitteellä asiaa voi kutsua, on luonnollinen: kansainvälisillä uutistoimistoilla on enemmän resursseja, muun muassa rahaa, työvoimaa ja sosiaalisia kontakteja, toimia Ukrainassa kuin esimerkiksi MTV Uutisilla. Ukrainan sodan tapauksessa voidaan yleisesti ajatella, että kansainvälisten ja kansallisten uutistoimistojen tehtävänä onkin kaivaa perustietoa sodan tapahtumista ja tiedottaa niistä. On toki niin, että MTV Uutisten lisäksi muillakin suomalaisilla medioilla kuten Helsingin Sanomilla, Ylellä, Ilta-Sanomilla ja Iltalehdellä on ja on ollut omat toimittajansa Ukrainassa.

Asetelma siitä, milloin oman toimituksen tekemät haastattelut ovatkin ensiarvoisempia kuin uutistoimiston siteeraukset, kääntyy toisinpäin, kun tapahtumapaikkana on Suomi ja täällä tapahtunut uutisellinen tapaus. Erityisesti kyseisissä tapauksissa omilla haastatteluilla on tiedonhankinnallisesti suuri merkitys ja käytännössä se kansallinen media voittaa uutiskilpailun, joka ehtii ensin haastattelemaan asianomaisia.

Palaan vielä hieman taakse päin eli toimittajan läsnäoloon Ukrainassa. Kuten aiemmin tutkimuksessa mainitsin, MTV Uutiset on lähettänyt heti sodan alkamisen – itseasiassa jos tarkkoja ollaan, kirjeenvaihtaja Petri Saraste oli Ukrainassa jo ainakin päivää aiemmin kuin sota alkoi – toimittajia Ukrainaan raportoimaan. Paikan päällä olevia toimittajia voidaan kutsua myös reporttereiksi ja heidän välittämäänsä tilannekatsauksia reportaaseiksi. Tutkimuksessani MTV Uutisten toimittajan raportoinnit Ukrainasta oli vasta sijalla 15 käytetyissä lähteissä. Kuten Haapsaari aiemmin totesi, että median oman toimittajan tehtävä Ukrainassa on pyrkiä päästä tiedon alkulähteelle varmistamaan tiedon oikeellisuutta ja näyttämään sotaa sen sijaan, että hän toisi medialle niin sanottua uutisellista peruskauraa (ks. luku 2.4.3).

Siitä huolimatta, kuinka paljon tai kuinka vähän MTV Uutiset toi näkyville käyttämiään lähteitä, on se käyttänyt yleisesti luotettavia lähteitä. Asia voidaan todeta, sillä perusteella, että MTV Uutiset ei ole joutunut tekemään oikaisuja Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissaan. (Haapsaari 17.3.2023). Siinä mielessä eräs journalismin tärkeimmistä peruspilareista eli totuudellisen tiedonvälittäminen toteutuu moitteetta MTV Uutisten Ukrainan sotaa koskevissa seuranta-artikkeleissa. Siltikään mielestäni ei voida korostaa liikaa käytettyjen lähteiden näyttämisen tärkeyttä – lukijat ovat täysin sen varassa, mitä uutisessa lähteiden osalta on mainittu.

Kuinka lähteet voitaisiin sitten tuoda paremmin esille? MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaarella on yksinkertainen ratkaisu: deskissä työskentelevien toimittajien muistuttaminen asiasta. Lisäksi Haapsaari pohtii, että myös toimituksen viikkokokouksissa voitaisiin keskustella lähteiden merkitsemisen tärkeydestä sekä siitä, että sisältöjä on toisinaan hyvä katsoa lukijan silmin.

Lähteiden merkitsemisen laita taitaa kuitenkin olla niin, että vaikka toimituksella olisi kuinka selkeät ja kaikkien saatavilla olevat ohjeistukset, on kyse kuitenkin inhimillisestä toimijasta eli toimittajasta itsestä kiinni, muistaako hän merkitä lähteet näkyviin.

6 Pohdinta

Tämän tutkimuksen myötä opin ymmärtämään jälleen enemmän sitä, minkälaisessa vallitsevassa ympäristössä toimittajat tutkimuksen julkaisuaikaan työskentelevät: yhä pahenevassa kiireessä ja uutiskilpailussa. Nopeutuvasta uutiskilpailusta huolimatta työntäjien on oltava laadukasta, totuudenmukaista ja läpinäkyvää. Oman lisähaasteen edellä mainittuun tuo tietysti tämänkin tutkimuksen aihe eli sota. Uutisointi sodasta on aina haasteellista, arkaa ja usein jommankumman osapuolen puolelle asettumista.

Tutkimusta tehdessä opin väistämättä myös tieteellisestä tutkimuksesta. Opin, että on erilaisia tutkimustapoja laadullisesta tutkimusmenetelmästä määrälliseen tutkimusmenetelmään ja useita eri alakohtia niiden alla. Lähdeviittaukset ja niiden merkitseminen oli oiva oppi tutkimukseni aiheen kannalta, sillä niin tieteellisessä tutkimuksessa viittausten merkitseminen kuin journalismissakin lähteiden esille tuominen on ensiarvoisen tärkeää. Lähteiden merkitsemistä journalismissa ja lähdeviitteiden merkitsemistä tieteellisessä tutkimuksessa erottaa oikeastaan vain merkitsemisen tarkkuus – tieteellisessä tutkimuksessa se on huomattavasti tarkempaa.

Tässä yhteydessä haluan vielä muistuttaa tutkimuksen objektiivisuuden kannalta, että olen tehnyt tämän tutkimuksen ollessani MTV Uutisten toimittajana. Niin ollen en voi taata täydellistä luotettavuutta tutkimukselle.

Kun keräsin aineistoa verkosta, havaitsin, että toisinaan seuranta-artikkeleita oli hankalaa löytää. Ymmärsin, että kyse on pääasiassa hakukoneoptimoinnista eli SEO-otsikoinnista ja hakusanojen painottamisesta. Toki saamiini hakutuloksiin vaikuttivat myös Googlen algoritmit. Seuranta-artikkelien kohdalla asiassa auttoi se, että MTV Uutisten sotaseuranta-artikkeleita koskevassa ohjeistuksessa on selvästi linjattu, mitä SEO-otsikkoa ja SEO-kuvailua käytetään. Tarkka ohjeistus ei kuitenkaan poissulje sitä mahdollisuutta, että joltakulta ohjeiden noudattaminen on unohtunut. Seuranta-artikkelien kohdalla auttoi myös se, että seuranta-artikkelit on usein linkitetty toisiinsa. Tällä tarkoitan sitä, että lukijalle on luotu helppo polku edellis- ja seuraavan päivän seuranta-artikkeleihin linkittämällä ne keskenään. Tätä toimituksessa kutsutaan ristiinlinkkaamiseksi. Yksittäisen artikkelin löytäminen on kuitenkin hankalampaa kuin seuranta-artikkelin. Siinä tapauksessa otsikko tulisi tietää ähes sanasta sanaan, jotta sen hyvällä todennäköisyydellä löytäisi.

Tärkeimpänä oppina pidän sitä, että tutkimus asetti minut lukijan asemaan tarkastelemaan MTV Uutisten uutisointia Ukrainan sodasta ja sitä, kuinka luotettavalta se näyttää. Ennen kaikkea journalisteinä meidän tulisi viime kädessä ajatella aina lukijoita – heillehän me tätä työtä teemme.

Seuraavaksi haluaisin tutkia seuranta-artikkeleiden yleistymistä medioiden verkkosivuilla. Käsitykseni mukaan viime vuosien aikana suurimmat kotimaiset mediat Helsingin Sanomat, Yle, Ilta-Sanomat, Iltalehti ja MTV Uutiset ovat alkaneet laatia yhä useammin aiheesta kuin aiheesta seuranta-artikkeleita. Seuranta-artikkelin tunnistaa helposti siitä, että jo usein otsikossa mainitaan "(median nimi) seuraa hetki hetkeltä". Seuranta-artikkeleita MTV Uutisissa on tehty ainakin seuraavista aiheista: sää, tieliikenne, Ukrainan sota, Suomen eteneminen Natoon, lakot, itsenäisyyspäivä, vappu. Tutkimuksessani tutkisin sitä, kuinka seuranta-artikkelit ovat muuttaneet toimittajien työtä ja ajatus- ja toimintamaailmaa sekä sitä, että luetaanko seuranta-artikkeleita todella.

Sinällään seuranta-artikkeleiden yleistyminen on kiinnostava ilmiö, sillä eikö journalismin ja medioiden perustehtävä jo itsessään ole seurata tapahtuvia asioita ja kertoa niistä. Seuranta-artikkeleilla tätä seuraamista korostetaan entisestään, ja oman käsitykseni mukaan mediat ovat muuttuneetkin vuorokauden ympäri toimiviksi seurantakoneiksi. Vielä kolmisenkymmentä vuotta sitten vastaava verkossa toimiva online-seuranta ei ollut mahdollista. Silloin saatettiin tehdä ylimääräisiä televisio- ja radiolähetyksiä ja tietoa koottiin toisaalta tiivistelmiksi ja toisaalta avattiin tapahtumien taustoja laajemmissa artikkeleissa seuraavana tai seuraavina päivinä ja lähiaikoina ilmestyvissä lehdissä. Nykyäänkin tiivistelmiä ja yhteenvetoja tarvitaan, mutta niiden rinnalle ovat tulleet hetki hetkeltä seuraavat ja seurattavat seuranta-artikkelit, kenties pysyvästi.

Lähteet

Aro, Jessikka. 2011. Totuus esiin. Journalisti, 11. Luettavissa: <http://journalistiliitto-fi.directo.fi/journalisti/lehti/2011/11/artikkelit/totuus-esiin/>. Luettu: 22.2.2023.

Bartlett, B. 2017. The truth matters: A Citizen's guide to separating facts from lies and stopping fake news in its tracks. Ten Speed Press. New York.

Britannica s.a. Agence France-Presse. Luettavissa: <https://www.britannica.com/topic/Agence-France-Presse#ref254396>. Luettu: 23.3.2023.

Haapsaari, M. 17.3.2023. Digitaalisten sisältöjen toimituspäällikkö. MTV Oy. Haastattelu. Helsinki.

Heikkinen, J. & Meriluoto, T. 13.5.2022. Surtavat kuvat – Ukrainan sota visuaalisessa sosiaalisessa mediassa. Ilmiö. Luettavissa: <https://ilmiomedia.fi/artikkelit/surtavat-kuvat-ukrainan-sota-visuaalisessa-sosiaalisessa-mediassa/>. Luettu: 3.2.2023.

Helander, P. 2015. Faktat kuntoon – tiedonhankinta journalistin työn ytimessä. Opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Journalismien koulutusohjelma. Helsinki. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101905/Helander_Paivi.pdf?sequence=1. Luettu: 23.3.2023.

Isotalus, P. Jussila, J. & Matikainen, J. (toim.) 2018. Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot. Vastapaino. Tampere.

Institute for the Study of War 2023. Luettavissa: <https://www.understandingwar.org>. Luettu: 27.3.2023.

Jaakkola, M. 2013. Hyvä journalismi. Käytännön opas kirjoittajalle. Kansanvalistusseura. Helsinki.

Juntunen, L. 2011. Leikkaa-liimaa-journalismia? tutkimus uutismedian lähdekäytännöistä. Helsingin yliopisto, viestinnän tutkimuskeskus CRC. Helsinki. Luettavissa: https://www.hssaatio.fi/images/stories/leikkaaliimaa_raportti1.pdf. Luettu: 22.2.2023.

Julkisen sanan neuvosto. 2014. Journalistin ohjeet. Luettavissa: <https://jsn.fi/journalistin-ohjeet/>. Luettu: 8.3.2023.

Korhonen, M. 2010. Ketkä luovat suomalaisen talouskeskustelun agendan? Tärkeimpien suomalaisten talousmedioiden lähdekäytäntö. Opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

- Viestinnän koulutusohjelma. Helsinki. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25034/Ont_Maisa_Korhonen.pdf?sequence=1. Luettu: 8.3.2023.
- Kortesuo, K. 2022. Journalismin kuolema. Mitä medialle oikein tapahtui? Tammi. Helsinki.
- Kuutti, H. 2012. Mediasanasto. MediaDoc Oy. Jyväskylä.
- Kuutti, H. (toim.) 2015. Todenmukainen journalismi. Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos. Jyväskylä. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/46081>. Luettu: 22.2.2023.
- Manninen, V. 2013. Luottamuksen perusteet: Suomalaisten verkkotoimittajien lähdekäytännöt. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, journalistiikan kandidaatti- ja maisteriohjelma. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/41752>. Luettu: 22.2.2023.
- Manninen, V. 2015. Todenmukainen verkkojournalismi. Teoksessa Kuutti, H. (toim.). Todenmukainen journalismi, s.177–201. Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos. Jyväskylä. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/46081>. Luettu: 10.3.2023.
- Matikainen, J., Ojala, M. & Horowitz, M. 18.10.2021. Luottamus mediaan ei synny vain siitä, ovatko uutiset totta. Journalisti. Luettavissa: <https://journalisti.fi/artikkelit/2021/10/luottamus-mediaan-ei-synny-vain-siita-ovatko-uutiset-totta/>. Luettu: 22.3.2023.
- Media-alan tutkimussäätiö. 15.6.2022. Suomalaisten luottamus uutisiin suurempaa kuin koskaan. Luettavissa: <https://www.mediaalantutkimussaatio.fi/tutkimukset/reuters/suomalaisten-luottamus-uutisiin-suurempaa-kuin-koskaan/>. Luettu: 22.3.2023.
- MTV Uutiset. 22.12.2017. Uutiskanava CNN ja MTV Uutiset aloittavat kattavan yhteistyön. Luettavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/uutiskanava-cnn-ja-mtv-uutiset-aloittavat-kattavan-yhteistyon/6706488#gs.sdce8y>. Luettu: 18.3.2023.
- Saarikoski, S. 20.2.2014. Twitter on Ukrainan silmä, korva ja huutava suu. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002711195.html>. Luettu: 23.3.2023.
- Vilka, H. 2007. Tutkija ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi. Helsinki.
- Zareff, J. 30.8.2022. Sota muuttaa journalismia, mutta miten pian? Journalisti. Luettavissa: <https://journalisti.fi/nakokulmat/2022/08/sota-muuttaa-journalismia-mutta-miten-pian/>. Luettu: 25.11.2022.

Liite 2. MTV Uutisten toimituspäällikkö Mona Haapsaarelle esitetyt kysymykset

- Mitä ajatuksia tulokset herättävät?
- Mistä TOP 5 mielestäsi kertoo?
- Minkälainen on MTV Uutisten ohjeistus Ukrainan sotaa koskevista seuranta-artikkeleista?
- Mikä on seuranta-artikkeli?
- Minkälainen merkitys MTV Uutisille on sillä, että MTV Uutiset on lähettänyt toimittajansa Ukrainaan raportoimaan paikan päältä?
- Millä keinoin MTV Uutisten toimittajat voisivat parantaa lähteiden merkitsemistä?

Liite 3. MTV Uutisten ohjeistus Ukrainan sotaa koskevasta seuranta-artikkelista (30.12.2022)

Näin teet uuden seuranta-artikkelin:

Uuden seurannan aloittaa digin deskin aamun ensimmäinen vuorolainen. Hän luo uuden artikkelin, johon kootaan päivittäin sodan tuoreimpia päivityksiä ja uutistuotantomme päivän Ukraina-aiheisia videosisältöjä.

Kirjoitetaan uuden seurannan content itemin nimeen (eli Coren sisäiseksi nimeksi) seurannan viikonpäivä ja luku, ettei tulla vahingossa päivittäneeksi eilisiä seurantoja.

Seurantajutun vakioelementteihin kuuluu faktaboksi, johon päivitetään tärkeimmät pointit tilanteesta. Apuja muotoiluun voit katsoa edellisestä seurannasta. Jos aikailmaisuus on faktaboksissa tarpeellinen, on parempi hyödyntää tarkkoja päivämääriä epämääräisten, esim. ”viime torstaina” tyylisten ilmaisujujen sijaan. Faktaboksin sisältöä pitää päivittää ja vanhempia sekä epärelevantimpia tietoja poistaa. Faktaboksin pituus ei ole vakioitu, eli sieltä voi poistaa useammankin rivin, jos tiedot eivät ole enää ajankohtaisia. Tarkoituksena on antaa yhdellä silmäyksellä peruskäsitys siitä, missä nyt mennään.

Uuteen seurantaan voi kopioida muutaman viimeisen päivityksen edellispäivän seurannasta ja lopuksi linkata edellisen päivän seurantaan, jotta kiinnostunut lukija voi jatkaa sieltä, mikäli tahtoo. Ilmaistaan väliotsikolla, mitkä päivitykset ovat edellisen päivän tietoja.

Seurannan hakuoptimointi:

Päivän seurannan SEO-titlen tulee aina olla tämä: MTV Uutiset seuraa Ukrainan sotaa – tässä tuoreimmat tiedot. Seurannan SEO-description on puolestaan aina tämä: MTV Uutiset seuraa tässä artikkelissa Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksia Ukrainassa ja muualla maailmassa *viikonpäivä xx. kuukautta vuosiluku.*

Edellisen seurannan päättäminen:

Uuden seurantajutun luomisen yhteydessä vanha seurantajuttu päätetään ja linkitetään uuteen, jotta lukijat löytävät tuoreen artikkelin pariin. Vanhan seurannan SEO-title muokataan seurannan päättymisen yhteydessä seuraavanlaiseksi: Ukrainan sodan tapahtumat *xx. kuukautta vuosiluku.* Myös artikkelin varsinaista otsikkoa ja ingressiä täytyy muokata menneeseen aikamuotoon.

Esimerkiksi: Venäjä hyökkäsi Kiovaan ohjuksilla – MTV seurasi sotaa *xx.yy.vuosiluku*

MTV Uutiset seurasi tässä artikkelissa Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksia Ukrainassa ja muualla maailmassa *viikonpäivä xx. kuukautta vuosiluku*.

Seurannan päivittäminen:

Seurantaa kannattaa päivittää usein, varsinkin kun on jotain uutta kerrottavaa. Jos tilanne on rauhallinen, seurantakin voi olla lyhyempi päivän osalta. Deski priorisoi tekemistään päivien mukaan.

Myös seurannan pääkuvaa ja otsikkoa kannattaa uusia useamman kerran päivän aikana. Tuoreen ja otsikkoon sopivan kuvan merkitystä ei voi korostaa liikaa.

Yleensä tuorein tieto kannattaa nostaa otsikkoon ja välttää pitkiä, ns ”monikärkiotsikoita”. Jos pidät tuoreinta päivitystä uutisarvoltaan vähäpätöisenä, voit tietenkin priorisoida otsikossa mielestäsi tärkeämpää, mutta ajankohtaista tietoa. Otsikon loppuun on vakiintunut ilmaus – MTV seuraa sotaa.

Laitetaan tästä lähtien seurannan author-kohtaan vain MTV Uutiset – STT. Tässä on välillä näkynyt monenlaista muotoilua, pahimmilleen STT – AFP – Reuters – BBC. Tämä kuitenkin antaa sellaisen kuvan, että meillä olisi yhteistyösopimus näiden kaikkien tahojen kanssa, mikä ei pidä paikkansa. Tehdään sen sijaan niin, että jos käytämme lähteenä esimerkiksi BBC:tä, kirjoitamme sen päivitykseen auki ja linkkaamme BBC:n uutiseen. Jotta seurannan tekstimateriaalissa STT:n jutut erottuvat omasta sisällöstä, lisätään STT:ltä kopioidun jutun loppuun (STT) tai (STT – AFP).

Muistetaan boldata nimet. Yleisesti meillä on käytäntönä boldata henkilön nimi, kun se ensimmäisen kerran esiintyy artikkelissa. Siispä seurannan tuoreimmassa päivityksessä nimi on syytä tummentaa. Vanhoista päivityksistä ei tarvitse käydä siistimässä pois saman nimen aiempaa muotoilua, ellei nyt jostain syystä tahdo niin tehdä.

Jokainen päivitysteksti olisi hyvä lähteyttää selkeästi sekä ilmaista tarvittaessa, milloin tiedot ovat alustavia tai varmentamattomia. Molemmat osapuolet julkaisevat tietoja myös vaikuttaakseen sodankäyntiin ja yleiseen mielikuvaan, joten tehdään tämä selväksi lukijoille.

Seurantaa saa rikastaa valokuvin, Twitter-upotuksin ja videoin. Kuvien on syytä olla seurannan päältä, eli tuoreita. Videodeskin toive on ollut, että myös vanhempia videoita voi etsiä ja lisätä seurantaan, kun se on tarkoituksenmukaista. Näissä tapauksissa on syytä mainita videon julkaisupäivä selkeästi, jotta ajallinen konteksti säilyy. Seurannan päävideota pitää vaihtaa säännöllisesti tuoreimpaan koosteeseen, asiantuntija-analyysiin jne. Videodeski auttaa tässä mielellään.